

Příprava k manželství

Samuel Jindra

ARCHA Pardubice 2011

Příprava vznikla z potřeby uspořádat okruhy, jimiž je vhodné provést snoubence při přípravě na manželství. Je výsledkem zkušeností z několika desítek zrealizovaných cyklů příprav. Je proto naformulována poměrně obecně. Vzhledem k tomu, že příběh každého páru je jedinečný a má jiné potřeby, je nepochybně nutno přípravu adaptovat konkrétní situaci.

Každá lekce začíná **úvodními otázkami** nebo rekapitulací domácího úkolu z předchozí lekce. Dále jsou uvedeny **základní teze a poznámky** k danému tématu. Rozsah poznámek překračuje reálné možnosti jednoho setkání (počítáme s 90-120 minutami na jednu schůzku). Je proto nutno soustředit se na to, co je v dané situaci zvláště potřebné a ostatní pominout. Další částí lekce jsou **diskusní otázky**, které mohou pomoci v dalším rozhovoru na dané téma. Někdy překračují základní rozsah předchozích tezí. Část nadepsaná jako „**domácí úkoly**“ přináší náměty k vlastnímu přemýšlení a rozhovoru pro snoubence v době mezi jednotlivými lekcemi. Některé úkoly jsou zamýšleny k individuálnímu zpracování, ostatní ke spolupráci obou snoubenců. K většině lekcí jsou doplněny **exkurzy**, které se věnují některým otázkám přesahujícím základní rámec přípravy, a přesto jsou pro některé dvojice relevantní.

1. Proč vstupovat do manželství?

Smysl manželství

- *Manželství nepřinese jednodušší život; není zlatý důl; neuspokojí nejzákladnější a nejhlubší potřeby člověka; není charitativní akce.*
- *Posláním manželství je hluboké a jedinečné přátelství; dát život; ilustrovat Boží lásku.*

Lekce je úvodní. Kromě probrání hlavních tezí slouží k seznámení, navázání vztahu a položení základů pro oboustranně důvěryhodnou komunikaci snoubenců a lektorů.

♦ ÚVODNÍ OTÁZKY

- *Obvykle se zajímáme o **příběh seznámení** snoubenců. Pomůžeme jim tím, že nejprve sami vyprávíme svůj příběh známosti nebo některé jeho momenty.*
- *Zajímáme se též o to, jaký je **předchozí životní příběh** snoubenců (před započítím známosti). Citlivě se ptáme i na předchozí vztahy. Bývá to cenný zdroj inspirace, co bude asi důležité probrat zvlášť podrobně. Vzájemná komunikace snoubenců také mnohé prozradí o tom, jak jim spolu je, co řeší, kde našlapují opatrně.*
- **Proč** jste se rozhodli vstoupit do manželství?
- **Co od manželství očekáváte?** Jaké vaše sny, přání či potřeby se tím naplní?

☀ ZÁKLADNÍ TEZE A POZNÁMKY

1.1. Co není posláním manželství?

(a) Manželství **nepřinese jednodušší život**. Ačkoliv spolupráce, vzájemné přátelství nebo společná domácnost mohou být "výhodné", vždy za to platíme nemalou cenu: nezbytné přizpůsobení, vzájemná závislost, nutnost na vztahu pracovat.

(b) Manželství **není zlatý důl**, z něhož budu těžit bez investic. Muž je své ženě darem od Hospodina. Žena je svému muži darem od Hospodina. Ale manželství nedává Hospodin jako dar, nýbrž jako úkol.

(c) Manželství **neuspokojí nejzákladnější a nejhlubší potřeby člověka** (po smíření, po pokoji a bezpečí, po trvalém přijetí, po smyslu a významu...). Tyto existenciální potřeby mohou být uspokojivě naplňovány jen osobou Ježíše Krista. On je chléb života, živá voda, světlo světa, cesta, pravda, vzkříšení a život.¹ Očekávat, že tyto potřeby naplní můj manželský partner je bláhové. Takové očekávání vloží na něho neúnosné břemeno. Proto je nezbytné, aby do manželství vstupovali dva samostatní, zralí lidé, tj. lidé duchovně či existenciálně zaopatření a stabilní.

(d) Manželství **není charitativní akce**. Nelze vstupovat do takového vztahu jen ze soucitu, jen pro uspokojení potřeb druhého bez jeho přijetí a vydání se mu. Manželství musí být vztah reciproční, vzájemně uspokojivý a přiměřeně "výhodný". Není možné vstupovat do manželství o němž předem vím, že to bude vztah jednostranně uspokojivý.²

¹ J 4,14 6,48 8,12 11,25 14,6

² To je však třeba odlišit od situace, kdy se manželský vztah v důsledku životních okolností stane nevyváženým, jednostranně zatíženým (přeměnění se v službu jednoho druhému). To je přirozený vývoj, který k dynamice manželství patří a je nutno s ním počítat.

1.2. Co je posláním manželství?

(a) Posláním manželství je **hluboké a jedinečné přátelství**. Je tím naplněna přirozená potřeba člověka mít mezi všemi lidmi jednoho jedinečně blízkého. Jde o nejužší společenství dvou lidských bytostí ke sdílení, spolupráci, podpoře, k projevení lásky a k obdarovávání.

Tento smysl manželství bychom mohli označit jako **přátelství**.

- Gn 2,18.20: „Není dobré, aby člověk byl sám... pomoc jemu rovná“ (ČSP: "pomoc jako jeho protějšek")
- Kz 4,7-12: "A znovu jsem viděl marnost pod sluncem: Někdo je sám a nikoho nemá... Lépe je dvěma než jednomu..."
- Př 19,14: "... rozumná žena je od Hospodina."
- Př 18,22: "Kdo našel ženu, našel dobro, dosáhl zalíbení u Hospodina."
- Př 31,10: "Kdo našle zdatnou ženu? Je daleko cennější než drahokamy."
- Talmud říká: *Kdo nemá ženu, žije jako bez radosti, bez požehnání a bez laskavosti.* (Jev. 62b)

(b) Posláním manželství je **dát život**.³ Jedinečným stvořitelským záměrem je vtáhnout člověka do procesu předávání života. Nadále Bůh zůstává Tvůrcem, my jen asistujeme. Ale smíme u toho být fantasticky blízko! Sdílení života může vést k předání života novému jedinci. Manželství pak slouží k jeho přijetí, ochraně, pěstování, přípravě pro samostatný život.

Rodičovství je úkol od Hospodina i privilegium.

Přijmout tento úkol znamená projevit štědrost, nesobeckost: centrum mého života není ve mně, investuji do druhého. Rodičovství je oběť a investice, ale je to také zdroj mimořádně obohacujících zkušeností, inspirace k růstu. Rodičovství rozšiřuje okruh života zpravidla nejen o vlastní dítě, ale i o jiné lidi, které s dítětem do rodiny přijdou (přátelé, v budoucnu partneri atd.).

Tento smysl manželství bychom mohli označit jako **rodičovství**.

- Gn 1,28: „Bůh je požehnal a řekl jim: Plodte a množte se a naplňte zemi...“
- Ž 127,3: "Hle, synové jsou dědictví od Hospodina..."
- Ž 128,3n: "... tví synové jako výhonky oliv kolem tvého stolu. Hle takto bude požehnáno muži, který se bojí Hospodina."

(c) Posláním manželství je **ilustrovat neviditelnou Boží lásku**. Dvojjedinost muže a ženy ilustruje (byť jen dílčím způsobem) zvláštní trojjedinost Boží. Modelem lásky muže k ženě je láska Krista k církvi, Boha k jeho lidu. Když lidé dnes vidí láskyplný manželský vztah, mohou zahlédnout něco z krásy a vznešenosti Hospodina.⁴

Tento smysl manželství bychom mohli označit jako **bohoslužbu**.

- Gn 1,27: "Bůh stvořil člověka ke svému obrazu, stvořil ho k obrazu Božímu, stvořil je muže a ženu."
- Iz 54,5: "Vždyť tvým manželem je tvůj Tvůrce..."
- Ef 5,25: "Muži, milujte své ženy, jako i Kristus miloval církev a sám sebe za ni vydal, aby ji posvětil..."

DISKUSNÍ OTÁZKY

- Který z cílů manželství je pro Vás hodně významný?
- Jak byste charakterizovali manželství Vašich rodičů? Co v něm je pro Vás inspirujícího a

3 V židovství platí, že každý Žid je povinen uzavřít sňatek a plodit děti. Tato povinnost nastává 18. rokem muže a není-li splněna do 20. roku, vyvolává Boží hněv.

4 Je pozoruhodné, že Písmo začíná stvořením muže a ženy k Božímu obrazu (Gn 1) a končí viděním Beránkovy svatby (Zj 19).

následováníhodného? Co byste chtěli dělat jinak?⁵

⇒ MODLITBY

✍ DOMÁCÍ ÚKOLY

- Každý sám za sebe samostatně napíše, co by chtěl (nebo byl ochotný?) tomu druhému slíbit v manželském slibu. Mohou to být věci zásadní i drobnosti.

📖 EXKURZ

Proč nemá věřící vstupovat do vztahu s nevěřícím?

(a) Manželství je **hluboké sdílení** všech rovin lidské bytosti: je to nejen přátelství, nejen tělesná oblast, ale i duchovní oblast. Tomu, kdo to s následováním Ježíše Krista myslí vážně, je tato věc zpravidla přirozeně zřejmá: nemohu sdílet tak úzce život s někým, kdo se neztotožňuje s mou nejvyšší prioritou (nehledá spolu se mnou **především** Boží království a jeho spravedlnost).

(b) Manželství a rodina je jeden z nejnáročnějších **úkolů**, které v životě dostáváme. Jde o společnou stavbu, jejímž základem jsou naše hodnoty. A ty se v případě věřícího a nevěřícího člověka zásadně liší. Proto Písmo varuje před pokusy stavět společný dům na rozdílných základech: *"Nebudte zapřaženi do cizího jha spolu s nevěřícími."* (2K 6,14) Manželství nepochybně lze zařadit do kategorie "jha".⁶ Jestliže jeden vůl táhne jedním směrem a druhý jiným, kam to mohou spolu dotáhnout?

(c) Posláním manželstvím je ilustrovat **vztah Krista s církví** (Ef 5). Jak tento cíl manželství může být naplněn, když nevěřící partner nesdílí se svým věřícím protějškem vztah s Kristem?

(d) Většinou zkušeností je, že ve smíšeném manželství postupně upadá **vztah věřícího k Bohu**. Proto si Izraelci neměli brát ženy z jiných národů: *"... nedávej svou dceru jeho synu a neber jeho dceru pro svého syna. Jinak odvrátí tvého syna ode mě, budou sloužit jiným bohům, Hospodinův hněv vzplane proti vám a rychle tě vyhladí."* (Dt 7,3n) Tak také ap. Pavel vede věřící vdovy k tomu, aby braly si někoho „v Pánu“, pokud se chtějí vdát (1K 7,39). Podobné zkušenosti nasbíral Boží lid mnohokrát - viz např.:

- hledání manželky pro Izáka: *"Zavazuji tě přísahou při Hospodinu, Bohu nebes a Bohu země, abys nebral pro mého syna ženu z dcer Kenaanců, mezi nimiž sídlím."* (Gn 24,3.4);
- ztroskotání Šalomounovo (1Kr 11,2);
- ztroskotání Achaba (1Kr 16,31);
- Ezdrášův a Nehemjášův zápas: *"Zpronevěřili jsme se svému Bohu, když jsme si přivedli ženy cizinky z národů země. Přesto je ještě pro Izraele naděje."* (Ezd 10,2 také Ezd 9,11n Nh 13,23);
- varování knihy Přísloví (Př 2,16n 5,3nn): cizí žena zde je žena cizí duchovně, má odlišnou duchovní orientaci a spojení s ní je počátkem cesty od Hospodina.

(d) Manželství nebo známost **nelze považovat za misijní nástroj**. Naopak, ukazuje se, že věřící partner může být paradoxně jistou zábranou v cestě k víře pro nevěřícího partnera.

⁵ "Zkušenost v interpersonálních vztazích, kterou dítě načerpá v průběhu svého dětství v modelu vztahů jeho rodičů, se nesmazatelně vrývá do jeho osobnosti a má přímý vliv na utváření jeho mužské nebo ženské role, na volbu partnera a na model rodiny, kterou samo vytváří." (Šípová, 1985, Model manželství rodičů jako ovlivňující faktor vývoje osobnosti a budoucího manželství, výzkumná studie)

⁶ Všimněme si, že Pavel užívá pro pojem „cizí jho“ slova odvozeného ze stejného základu (řec. *heterozygeo*) od jakého je odvozen termín užitý Ježíšem v jeho promluvě o manželství (Mt 19,6 *"Co tedy Bůh spojil..."*, řec. *syzeugnymi*).

Také výchova dětí ve smíšeném manželství je velmi komplikovaná a zpravidla přináší mnoho nepříjemných a pro růst a postoje dětí nedobrych kompromisů.

Smíšené známosti tedy vnímáme jako vstup za hranici, která je Božímu lidu Písmem vymezena. Mohou být pochopitelně výjimky a vše může dobře dopadnout. To je však nutno považovat vždy za zvláštní Boží milost. Za normálních podmínek nelze očekávat Boží požehnání pro svazek, který není podle Božích řádů.

2. Co je manželství?

Podstata manželství

- *Manželství je smluvní vztah mezi mužem a ženou. Manželství je trojrozměrný vztah. Bůh muže a ženu spojuje a žehná jim. Manželství není jen instituce ani jen vztah: vždy to má být obojí.*
- *Dobrý muž či dobrá žena jsou darem od Hospodina. Manželství však nedostáváme jako dar, ale jako úkol.*
- *Manželský vztah má zpravidla svou dynamiku. Prochází dětským věkem, pubertou a má mířit ke zralosti.*
- *Křesťanské manželství se opírá o tři pilíře: lásku, výlučnost a trvalost.*

♦ ÚVODNÍ OTÁZKY

- Čím se **liší** manželství od společného života nesezdaných? Proč vůbec uzavírat manželství?
- *Reflexe domácího úkolu:* "Každý sám za sebe samostatně napiše, co by chtěl (nebo byl ochotný?) tomu druhému slíbit v manželské smlouvě." Rozhovor zahájíme porovnáním obou verzí. Jste se slibem svého budoucího manžela/manželky spokojeni? Překvapilo vás v něm něco? Co byste chtěli doplnit?

☀ ZÁKLADNÍ TEZE A POZNÁMKY

2.1. Na čem je manželství založeno?

(a) Manželství je **smluvní vztah** mezi mužem a ženou. Manželství se liší od života "na psí knížku" v podstatě jedinou věcí: smlouvou.

Tato smlouva vyjadřuje **závazek**. Bez něho se skutečná krása manželství a jeho plody nemohou dostavit.

Jedním z nejpodstatnějších znaků manželského vztahu je oddanost založená na bezvýhradné **důvěře**. Vzájemná smlouva je reálným a praktickým vyjádřením této důvěry.

Naopak neochota k závazku je reálným a praktickým vyjádřením **nedůvěry** k partnerovi. Proto život na hromádce je podvodem, lacinou náhražkou manželství, která pochopitelně nemůže uspokojit. Chybí v něm bezpečí, které je za normálních okolností potvrzeno uzavřením smlouvy.

(b) Manželství je **trojrozměrný** vztah. Smlouva, kterou uzavírá muž a žena, má Boha jako svého svědka a záruku. Proto Písmo říká, že muže a ženu spojuje Bůh: „*Bůh spojil*“ (Mt 19,6). Kazatelovu metaforu o trojitě šňůře také můžeme pochopit tímto způsobem (Kz 4,7-12).

Bůh je **autorem** manželství. On konstatoval, že není pro muže dobré, aby zůstal sám. Dar ženy je jeho projektem, jímž mužovu nouzi řeší. (Gn 2,18.22)

Bůh muži a ženě **žehná** (Gn 1,28). Jakékoliv dobré věci, které v manželství a rodině zakoušíme, vždy pocházejí od Hospodina. To platí i o nevěřících párech: najdeme-li tam nesobeckou lásku, péči, odpovědnost, je to vždy projev práce Božího Ducha a jeho požehnání.

Bůh je **zárukou** manželství. S jeho pomocí je možné řešit úkoly, nesnáze i selhání. V Ježíši Kristu poskytuje prostředek smíření, což v tak blízkém a důvěrném vztahu je velmi potřeba.

Představíme-li si manželství jako trojúhelník, pak muž a žena tvoří vrcholy na jeho základně. Bůh je třetím vrcholem, který je postaven jak nad muže, tak i nad ženu (viz Ef 5,21).⁷

(c) Manželství není jen **instituce** ani jen **vztah**: vždy to má být **obojí**. Alternativní odpověď "buď - anebo" nám vnucují postoje soudobé společnosti. Obecně se má za to, že dva lidé mohou žít spolu buď ve vztahu (který žádnou instituci smlouvy - "papír" - nepotřebuje) anebo v instituci (která postrádá skutečnou lásku a je vlastně otroctvím a komplikací).

Samotný smluvní závazek není úplným vyjádřením manželství.⁸ Kdyby v něm nebyla láska, byl by to vyprázdněný vztah. Avšak ani samotná láska není úplným vyjádřením manželství. Tato láska musí mít jasně vymezený základ, hranice a perspektivu. To jí poskytuje smluvní závazek.

Instituce pomáhá vztahu ve slabých chvílích a vztah dává instituci smysl. Jde o vztah formy a obsahu. Jedno potřebuje druhé, funkční je teprve celek.

2.2. Manželství jako dar nebo jako úkol?

Dobrý muž či dobrá žena jsou **darem** od Hospodina (Př 19,14). Ale manželství nedostáváme jako dar, ale jako **úkol**. Nespadne z nebe, my na něm musíme tvrdě pracovat, my jej tvoříme. Bez práce ani v manželství nejsou koláče.⁹

Je to vyjádřeno charakterem manželské smlouvy. Ke smlouvě v Písmu zpravidla patří oběť. Smlouva má totiž charakter závěti. Přinesení oběti při uzavírání smlouvy znamenalo: když bude třeba, položím za tebe o život (viz např. Gn 15 nebo Ex 24,5n nebo L 22,20: nová smlouva v Kristově krvi). V manželství ta oběť znamená **vydání se** druhému: nežiji už pro sebe, ale pro tebe. Manželství je vzájemné sebevydání.

Smlouva křesťanského manželství se uzavírá pod křížem: pokládám život (už nežiji pro sebe), vyrůstá nový život (můj život je v tobě, jsi vyjádřením toho, co jsem) a sdílím s tebou vše, co jsem (sdílení života vede k ovoci) (Mt 16,24-25). Proto se neptám, „co z toho budu mít“, ale "co ti mohu dát". I v manželském vztahu platí Ježíšovo slovo: "*Blaženější je dávat než brát.*" (Sk 20,35) Dávání v manželství však nikdy v důsledku není se ztrátou. V normálním vztahu funguje to, že **čím víc dám, tím víc mohu očekávat.**

2.3. Jak se manželský vztah mění?

Manželský vztah má zpravidla svou **dynamiku**. Podobně jako lidská bytost se rozvíjí.

- První etapou je **dětský věk** manželství (zpravidla do doby než se narodí děti). Dvojice má

⁷ Dle výkladu Talmudu obsahuje hebrejské slovo jak pro muže tak pro ženu pojmenování pro oheň a také ostatní písmena, která umožní zkombinovat je do podoby Božího jména. Nepřizvou-li muž a žena do svého svazku Boha, jsou jako oheň, který pohltí jeden druhého.

⁸ „*Pokud svůj závazek být manželi a manželkami plníme se zdrženlivou podřízeností nebo nevraživou povolností, neplníme ho vůbec. Představme si někoho, kdo na pozvání do misie odpoví: Dobře, dobře, podařilo se vám to. Mám pocit viny. Znam dost příběhů o hladovějících národech a pohanech směřujících do pekla. Když to musí být, půjdu. Kde to mám podepsat? Jakým misionářem by takový člověk mohl být?...Neschopnost ochotně se podrobit Božímu vedení ukazuje na nedostatek hluboké důvěry v jeho dobrotu. Jádrem nestálosti závazku nejsou problémy s vůlí, ale nedostatek víry. Jednoduše nevěříme, že Bůh, který nám říká, abychom vůči svým manželským partnerům dodržovali svůj závazek, je dobrý. Kdybychom věděli, že je dobrý, prožívali bychom silnou touhu nechat se jím vést...“ (Larry Crabb, *Manželství je vztah*, s. 119, 123)*

⁹ Odhadujeme, že v naší kultuře většina neuspokojivých manželských vztahů hyne "na úbytě", nikoliv kvůli nepříznivým životním okolnostem a už teprve ne kvůli chybné volbě partnera.

silou tendenci věnovat se sama sobě, je přirozeně soběstředná. Často se všechno jeví v růžových barvách.

- Druhou etapou bývá **puberta** manželství. Dost často souvisí s rostoucí zátěží spojenou s rodičovstvím a péčí o předškolní děti. Manželé nemají na sebe tolik času, řeší spousty starostí. Poznávají, že mají své limity a že ten druhý není žádný anděl. Přichází rozčarování či zklamání, s nímž se musí vyrovnat. Bývá to obtížná doba, ve které zvláště potřebujeme vědět, že takhle to nemusí zůstat a také nezůstane, pokud to nevzdáme. Prostor k otevřené komunikaci je kriticky důležitý. Máme šanci lépe jeden druhého poznat a nově jeden druhého přijmout.
- Třetí etapou bývá **zralost** manželství. Manželé znají lépe jeden druhého, učí se přijímat se svými omezeními a nečekají od toho druhého zázraky. Pokud zvládli i kritická období, mají důležitou zkušenost s únosností vztahu. To napomáhá růstu důvěry. Přibývající společná zkušenost zvyšuje cenu vztahu. V prohlubující se důvěře se lépe daří také naplňovat vzájemné potřeby, hledat nové cíle, využívat spolupráce a vzájemnosti.¹⁰

2.4. V čem spočívá křesťanský manželský slib?

Občanský sňatek neobsahuje žádný slib, je založen na pouhém prohlášení (ačkoliv z právního hlediska je manželství jako smlouva chápáno). Křesťanské manželství je založeno na smlouvě vyjádřené ve vzájemném slibu. Slib adresují oba snoubenci jak sobě navzájem, tak také společně Bohu.¹¹

Křesťanské manželství se opírá o **tři pilíře: lásku, výlučnost a trvalost**¹². Každý křesťanský manželský slib je určitým způsobem vyjadřuje.

(a) **Láska**

Co vlastně je láska? Láska je víc než sex nebo náklonnost či sympatie. Jako lásku označujeme **přijetí** druhého nebo **zaangažovanost na dobro** druhého.

Láska je **motorem** - inspirací vztahu. Bez lásky nemůže být manželství. Vyjadřovat lásku je základní **zodpovědností** obou partnerů. Přijímat lásku je základní **potřebou** obou partnerů.

Láska je **jako voda**. Bez vody nemohu žít. Ale její zdroj je mimo mne, potřebuji ji odněkud přijímat. Zároveň ji nemohu hromadit. Mám ji posílat dál, mnou jen protéká.

Zdrojem této pramenité vody - lásky - je Bůh. On je láska (1J 4,16). Nikdo z lidí není s to naplnit mou potřebu lásky. Tuto nejzákladnější existenciální potřebu naplňuje jen Bůh.

Všechna láska, kterou může kdokoliv z nás dát, pochází z **externího zdroje**, z Boha. Nemůžeme dát, co jsme sami nepřijali. V tom je jedno důležité tajemství křesťanského manželství: v něm muž i žena potřebují individuálně brát od Boha, aby mohli jeden druhého milovat.

Vzorem lásky je Bůh. Bůh je láska a miluje člověka. Jak tuto lásku poznáváme? Jak se projevuje? Například:

- Bůh o člověka pečuje (viz např. zahrada Eden: Gn 1,29).
- Bůh je věrný, i když je člověk nevěrný (neskončil s ním ani po pádu, dělá vše pro obnovení

¹⁰ K obecnému podcenění manželství v naší společnosti přispívá mj. to, že mnoho manželství se rozvede v době "puberty". Poté začíná nový vztah, který po několika letech může znovu dospět do kritického období "puberty" a negativní zkušenost se může opakovat. Naléhavě potřebujeme vzory zralých manželství, které jsou pro mladé lidi inspirující a povzbuzivé.

¹¹ Podle latinské římskokatolické tradice si v okamžik slibu novomanželé jako služebníci Kristovy milosti navzájem udělují svátost manželství. Tomu musí předcházet svátost pokání či smíření (zpověď).

¹² Používám pojmy výlučnost a trvalost náhradou za obvyklý termín věrnost, jehož konotace je však poněkud omezující. Zpravidla se chápe jako věrnost sexuálnímu partnerovi, což je reálně pouze jeden aspekt věrnosti. Někdy se také mluví o věrnosti (= výlučnost) a nerozlučitelnosti (= trvalost). Pojem nerozlučitelnost však mimoděk navozuje představu trpnosti, hrozby či sankce.

- vztahu: Gn 9,8-11).
- Bůh odpouští (viz např. Oz 14,2.5).
- Bůh se obětuje (Kristus vzdává se své slávy, platí za mne můj dluh, umírá na mém místě - Ř 5,6-8).

Láska představuje **volbu**, nikoliv pouhou sympatii nebo touhu uspokojit nějaké své potřeby. V manželství musíme počítat s tím, že přijdou chvíle, kdy si jsme nesympatičtí nebo kdy naše potřeby nebudou dostatečně uspokojeny. Láska znamená rozhodnout se přijmout druhého a zůstat věrný i za cenu oběti.

Manželská láska na rozdíl od jiných vztahů vede k **úplnému sdílení** života napříč různými jeho oblastmi (jde posléze o „jedno tělo“ - Gn 2,24; „*již nejsou dva, ale jeden*“ Mt 19,6).

Jedním z výstižných konceptů lásky je trojstranný model R. Sternberga¹³:

- **vášeň** ("horká" komponenta): Motivační a emoční strana trojúhelníku posilující romantický rozměr lásky. Jde o pocit, který přiměje rozvinout vztah, silná touha k fyzickým projevům náklonnosti. V extrémní míře se deformuje v bláznivou lásku. Přátelská láska je nedostatečně rozvinutá na straně vášně.
 - *"Jak jsi krásná, lásko má, jak jsi krásná!"* (Pís 1,15)
- **důvěrnost** ("hřejivá" komponenta): Kognitivní a vztahová strana trojúhelníku posilující přátelský rozměr lásky. Toužíme po blízkosti, po přijetí. Chceme někoho důvěrně znát a někomu se dát poznat. Je to věc komunikace, upřímnosti, podpory. V extrémní míře se deformuje v pouhou sympatii a partnerství. Pošetilá láska je nedostatečně rozvinutá na straně důvěry (chybí poznání).
 - *"Můj milý má mne, můj milý je můj."* (Pís 6,3)
- **oddanost** ("chladná" komponenta): Kognitivní a volní stránka trojúhelníku. Dívá se do budoucnosti, o které nic nevíme, a slibuje, že vydrží. „Naprostý, jednoznačný, bezvýhradný, osobní a nezměnitelný závazek.“ (P. Turnier) V extrémní míře se deformuje v pázdnou lásku. Romantická láska je nedostatečně rozvinutá na straně závazku (chybí vůle).
 - *"Vždyť láska je silná jako smrt... Tu lásku neuhásí velká voda..."* (Pís 8,6n)

Další dva pilíře křesťanského manželství jsou **důsledky** lásky.

(b) Výlučnost

Výlučnost znamená, že uzavírám smlouvu **jen s jediným** partnerem.¹⁴ Biblicky je vyjádřena slovy: „*opustí muž otce i matku*“ (Gn 2,24).

V okamžiku, kdy řekne Pepíček své Mařence "ano", říká zároveň "ne" všem ostatním Mařenkám. A toto "ne!" musí denně opakovat: není to vyřizeno definitivně před oltářem. To se následně testuje, zejména ve chvílích, kdy nám není lehké. Pokušení postěžovat si někomu a vylít srdce jiné Mařence či jinému Pepíčkovu může být velmi silné.

Toto pokušení nemusí přijít jen ze strany jiných Mařenek, ale také ze strany přátel nebo rodičů. Výlučnost manželství zásadně určuje postoj k druhým lidem: . Muž i žena jsou odpovědní za to, aby chránili jedinečnost svého vztahu. Nedovolím, aby jakýkoliv jiný vztah byl na téže úrovni, byť jen v některé oblasti (citové, duševní, duchovní, fyzické).

Výlučnost je indikátorem **hloubky** manželského vztahu, tedy oddanosti.

c) Trvalost

Trvalost znamená **nerozlučitelnost** po dobu pozemského života. Biblicky je vyjádřena slovy: „*co Bůh spojil, člověk nerozlučuj*“ (Mt 19,6). Písmo zásadně chápe manželství jako celoživotní vztah,

¹³ Americký kognitivní psycholog (triangulární model je z r. 1986).

¹⁴ *"To je hezký zvyk, co tam u vás máte... Jaký zvyk? No, myslím... jeden muž a jedna žena.. To je u nás normální. Tak například pan Drnec. Má paní Drncovou ... a dost."* Z. Svěrák, Lotrando a Zubejda

který trvá, i když se z nějakého důvodu manželé rozejdou.¹⁵ Z tohoto vztahu fakticky uvolňuje pouze smrt jednoho z manželů (Ř 7,3).

Uzavřením manželské smlouvy odhazují klíč od zadních vrátek. Vědomě se rozhodují, že **rozchod není alternativou** řešení případných problémů a náročných úkolů. Neuvažují, že se rozejdeme, když se objeví problém nebo nebudu spokojený. Tento koncept přemýšlení ("nebude-li nám to klapat, rozejdeme se") je destruktivní. Odvádí od řešení problému k útěku. Znemožňuje růst, takže nutně vede k neuspokojenosti.

Trvalost je indikátorem **odolnosti** manželského vztahu, tedy závaznosti. Vyjadřuje postoj k problémům a v zátěži.

*„Domnívám se, že neexistuje manželství dvou vůči sobě upřímných lidí, jež by se v určitém okamžiku nedostalo do zdánlivě neřešitelné situace.... Ale jestliže zůstaneme věrni Bohu, vylijeme před ním své pocity, upevníme své rozhodnutí hledat ho a důvěřovat mu, že povede naše jednání, pak nás v našem trápení podepře a dá nám okusit bohaté obecenství se sebou samým. Máme důvod jít dál. Máme naději. Boží milost na to stačí. Je možné, že vás partner nebude doprovázet na cestě k jednotě. Ale i přesto můžete zachovat svůj závazek - nejprve poslouchat Boha a potom sloužit svému partnerovi a využít každé příležitosti, která se k tomu naskytne. **Výsledkem možná** bude lepší manželství (a v mnoha případech je to pravděpodobné). **Jistým výsledkem** pro vás však bude nová úroveň duchovní dospělosti a obecenství s Kristem.“¹⁶*

DISKUSNÍ OTÁZKY

- Jak se liší láska od zamilovanosti?
- V jakých situacích jste poznali, že ten druhý vás má opravdu rád?
- Co pro vás znamená přijmout druhého bez výhrad?
- Co pro vás znamená výlučnost vašeho vztahu?
- Jak se projevuje mezi vámi skutečná oddanost?
- Jak se osvědčil váš dosavadní vztah v nějaké zátěži?
- Kdy jste měli chuť jeden od druhého odejít? Proč jste to neudělali?
- Co dělat, když se objeví nějaký závažný problém v manželství? Co byste dělali v následujících situacích: nedorozumění, zklamání, zrada, nevěra, odlišné priority, nemoc...?
- Existuje nějaký důvod k rozvodu a) podle vás; b) podle Písma?
- Jak vnímáte oddělení od rodičů?
- Jaký postoj mají vaši rodiče a přátelé k vašemu budoucímu manželství?
- Jaký máte vztah k rodičům vašeho partnera a jaký vztah mají oni k vám?
- Jaký vztah chcete po svém sňatku udržovat s rodiči a rodinami každého z vás a se starými přáteli? Vyhovuje to vám oběma?

MODLITBY

DOMÁCÍ ÚKOLY

1. Co na tom druhém nejvíc oceňuješ, čeho si vážíš (charakteristiky, chování, reakce v urč. situacích apod.)? Co ti na tom druhém nejvíc vadí - uvítal/a bys, kdyby se to změnilo?

¹⁵ Proto Písmo naléhavě varuje před druhým sňatkem a označuje jej za cizoložství, pokud žijí oba manželé (Mt 5,32 L 16,18 Ř 7,3 1K 7,11).

¹⁶ Larry Crabb, *Manželství je vztah*, s. 111, 115n

- vždy alespoň čtyři věci
2. Pečlivě společně pročtete text Ef 5,21-6,4. Na základě tohoto textu zkuste odpovědět tyto otázky:
- Kdo komu se v manželství podřizuje?
 - Co je podle tohoto textu úkolem muže a co úkolem ženy?
 - Co to znamená být hlavou?
3. Jakým způsobem plánujete rozložení zodpovědností při zajištění následujících rolí nebo úkolů?
- úřady
 - běžný úklid
 - velké úklidy
 - nákupy obyčejné
 - nákupy velké, zařízení bytu apod.
 - finance a rodinné účetnictví
 - učení s dětmi
 - výchova
 - duchovní život rodiny
 - rozhodování o volném čase, o dovolené
 - zásadní rozhodnutí (stěhování, počet dětí, změna živ. stylu atd.)

EXKURZ

Exkurz 1:

Je instituce manželství nezbytná? Není možné žít partnerství bez sňatku?

Současná rozšířená představa je, že pro společný život muže a ženy manželství není třeba. Čím se liší život na hromádce od manželství?

Podstatou sňatku (instituce manželství) je **smlouva**. Partnerství bez sňatku je bezesmluvné.

Manželská smlouva činí vztah mezi mužem a ženou **výhradním** (= výlučnost: jsme v něm jenom my dva, nikdo další) a **závazným** (trvalost: přijímám za tebe odpovědnost nejen v tuto chvíli, ale v jakýchkoliv jiných podmínkách).

Velmi závažná je otázka, **proč** chci já nebo proč chce můj partner vstoupit do vztahu bez řádného uzavření smlouvy. Těžko nalézt asi jiný důvod než snahu „ponechat si otevřená zadní vrátka“: když to jednomu z nás nebude vyhovovat, **„bez následků“ se rozejdeme**. Tato snaha zbavit partnerství jeho závaznosti vztah od základů znehodnocuje.

Snaha vyhnout se závaznosti partnerství je nepochybným **znaméním nedostatku vzájemné důvěry**: jak mohu důvěřovat někomu, kdo nechce za náš vzájemný vztah a za můj život spolunést odpovědnost?

Písmo nezná jiné partnerství než smluvní:

1. Manželství je ustaveno jako **stvořitelství** **řád** v Gn.2,24. Slova „*opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě*“ popisují velmi přesně rozvázání smlouvy rodičovsko-synovské a uzavření smlouvy manželské. Pán Ježíš znovu tento řád připomíná (Mt 19,3-9).

2. Partnerství bez smlouvy je v Písmu vždy postaveno **mimo zákon**. Texty Dt 22,13-29 nebo Ex 22,15 omezují partnerství pouze do smluvního vztahu, vše ostatní je nezákonné. Zejm. Dt 22,29 jasně naznačuje princip odpovědnosti vyjádřený smlouvou: „*stane se jeho ženou... po celý svůj život ji nesmí opustit*“.

3. Apoštol Pavel ve svém vyučování v 1K 7,1-9 připouští **pouze dvě alternativy** vztahu mezi mužem a ženou: život ve zdrženlivosti (to je osamělost – „single“ jako celibát, nikoliv partnerství bez smlouvy) anebo život v manželství.

Exkurz 2:

Kdy se může křesťanské manželství rozvést?

(shrnutí závěrů bez podrobné biblické argumentace)

Manželství je zásadně rozuměno v Písmu jako celoživotnímu závazku a úkolu. Takové je Boží ustanovení, do něhož člověk nemá zasahovat. V Božích plánech s člověkem rozvod není.

Rozvod je důsledek lidského selhání a tvrdosti srdce. Je to vždy špatné a nešťastné vyústění manželského vztahu.

O rozvodu lze uvažovat podle Písma jedině v případě smilstva (cizoložství - nevěra). Lékem první volby však zůstává odpuštění, které je důsledkem věrnosti v lásce. Rozvod může být nouzovým řešením (méně špatným řešením než jiná), ale jen potvrzuje tvrdost našeho srdce: buď neochotu činit pokání nebo neochotu odpuštěním a dát šanci novému začátku.

Věřící muž či žena mohou být postiženi rozvodem, který vyvolá nevěřící partner.

Nové manželství po rozvodu není podle Písma nikde připuštěno s výjimkou rozvodu z důvodu smilstva.¹⁷

Manželství končí smrtí partnera. V takovém případě je vdovec či vdova svobodný ke vstupu do nového vztahu.

Rozvod považujeme za krajní řešení závažného narušení manželského vztahu. Připouštíme, že mohou nastat situace, kdy je oprávněné zvažovat dočasné či dlouhodobé oddělení manželů. Zásadně však povzbuzujeme naději partnerů na obnovení vztahu.

¹⁷ ŘKC na základě Mk 10,11n neuznává rozvod platného manželství a nemůže uznat platnost nového sňatku, pokud žije právoplatný manžel(ka). Věřícím v novém manželství je odepřen přístup k eucharistii a nemohou vykonávat zodpovědné funkce v církvi. Smíření ve svátosti pokání je uděleno pouze těm, kdo projeví lítost nad svým porušením věrnosti a zavázali se žít ve zdrženlivosti, tj. bez tělesné intimity v novém manželství. Manžel (ka), kteří uzavřou znovu sňatek, se dopouští veřejného a trvalého cizoložství. (*Katechismus ŘKC*, §1650nn a 2384 a odpovídající kánony *Codex iuris canonici*) Rozvod je připuštěn (aniž by bylo nutno pociťovat morální vinu) pouze tehdy, pokud je to jediná možnost, jak zajistit náležitou péči o děti či ochranu majetku rodiny. Nový sňatek tím samozřejmě umožněn není.

3. Kdo tvoří manželství?

Role muže a ženy

- Muž a žena jsou stvořeni jako komplementární bytosti. Liší se, ale mají tvořit jednotu.
- Muž a žena jsou stvořeni jako stejnocenné bytosti. Mají stejnou hodnotu, ale rozdílné role.
- Muž a žena se liší svými očekáváními a potřebami. Jejich společnou základní potřebou je dávat a přijímat lásku.
- Muž zodpovídá za lásku a vedení, žena za podporu a podřízení.

Manželství si můžeme představit jako stavbu. Na výstavbě budovy spolupracují dvě firmy. Dělí se o tentýž stavební materiál, výsledkem má být jeden kvalitní dům. Každá firma pracuje trochu jiným způsobem, s jiným potenciálem. Nutným předpokladem je přijetí společného projektu a vůle ke konstruktivní kooperaci.

♦ ÚVODNÍ OTÁZKY

- Proč jste si jeden druhého vybrali? Co vás na sobě navzájem **zaujalo**?
- Podle čeho jste nabyli **jistoty**, že vstup do manželství právě s tímto mužem/ženou je Boží povolání pro vás?
- **Reflexe domácího úkolu (na začátku nebo v průběhu setkání):**
 1. Co na tom druhém nejvíc oceňuješ, čeho si vážíš (charakteristiky, chování, reakce v urč. situacích apod.)? Co ti na tom druhém nejvíc vadí - uvítal/a bys, kdyby se to změnilo?
(vždy alespoň čtyři věci)
Co si o tom myslíte? Bude potřeba něco **měnit** na vašich postojích, chování, reakcích, komunikaci? Jak?
 2. Pečlivě společně přečtěte text Ef 5,21-6,4. Na základě tohoto textu zkuste odpovědět tyto otázky:
Kdo komu se v manželství podřizuje?
Co to znamená být hlavou?
Za co zodpovídá muž a za co žena?
 3. Jakým způsobem plánujete rozložení zodpovědností při zajištění následujících rolí nebo úkolů?
 - úřady
 - běžný úklid
 - velké úklidy
 - nákupy obyčejné
 - nákupy velké, zařízení bytu apod.
 - finance a rodinné účetnictví
 - učení s dětmi
 - výchova
 - duchovní život rodiny
 - rozhodování o volném čase, o dovolené
 - zásadní rozhodnutí (stěhování, počet dětí, změna živ. stylu atd.)

☀ ZÁKLADNÍ TEZE A POZNÁMKY

3.1. Jaký je plán Stvořitele?

(a) Muž a žena jsou stvořeni jako komplementární (vzájemně se doplňující) bytosti. Stvořitel

zamýšlel jejich jednotu v manželství. Předpokladem toho, aby tato **jednota** byla funkční, je vzájemná **odlišnost**. Muž a žena se navzájem liší zpravidla víc než předpokládáme... :-) Nikdy nesmíme zapomenout: odlišnost je **dobrá** stvořitelský záměr!

Rozdílnosti od začátku vnímáme a mohou nám imponovat. Později nás mohou naopak dráždit, pokud jim neporozumíme a nepřijmeme je. Je potřeba tyto rozdílnosti uznat, uvědomit si je, přijmout je a pokusit se hledat společnou cestu k tomu aby se navzájem doplnily a pomohly tvořit harmonický celek.

(b) Muž a žena jsou stvořeni jako stejnocenné bytosti. Stvořitel nedává přednost ani muži ani ženě: *"jako je žena z muže, tak také muž skrze ženu, to všechno je z Boha"* (1K 11,12 viz také Ga 3,28). Mají stejnou **hodnotu** (a to velkou!), ale rozdílné **role** a vybavení k jejich splnění. To je vyjádřeno již v příběhu stvoření: *"Učinímu mu pomoc jemu rovnou."* (Gn 2,18.20) Respektování tohoto rozdělení rolí je jedním z významných předpokladů dobré funkčnosti manželského vztahu.

3.2. Rozdíly mezi mužem a ženou

Faktory, které ovlivňují rozdíly mezi mužem a ženou z praktického hlediska lze rozdělit následujícím způsobem:

- faktory, jež **nelze příliš měnit**, jsou víceméně dány:
 - tělesná konstituce (nejen stavba těla, ale i kondice, zdravotní omezení - nezanedbatelné!)
 - vrozené psychické vlastnosti: temperament (např. extroverzi/introverzi či úzkostnost moc neovlivníme, je to celoživotní nastavení s přednostmi i limity)
- faktory, které **lze alespoň částečně ovlivnit**:
 - výchovou zformované vlastnosti: charakter, hodnoty, motivy a potřeby, postoje, návyky (např. stravovací návyky, postoj k práci či vzdělání, způsob řešení problémů, kritických momentů atd.)
 - stupeň vývoje a zralosti (každý má za sebou odlišný osobní příběh, který zpětně neovlivníme, ale do budoucna ano: v těsném soužití lze využít i toho, že příběh a zralost mého životního partnera jsou vývojovým potenciálem i pro mne)

Příklady¹⁸ rozdílů vyplývajících z rozdílnosti mezi mužem a ženou z hlediska **kognitivního** - vnímání a zpracování informací¹⁹:

- Muž prožívá věci s odstupem a nadhledem. Žena vidí věci a události zevnitř, ztotožňuje se s nimi.
 - Příklad: reakce muže a ženy při příjezdu k autonehodě.
- Muž řeší problémy analýzou, hledá logické souvislosti, spoléhá na argumenty. Žena více reaguje intuitivně, bez potřeby logických konstrukcí.
 - Příklad: přístup muže a ženy k řešení nějakého nesnadného problému v příbuzenstvu.
- Muž se zajímá o věci jako celek, zvnějšku, zobecňuje, abstrahuje. Žena popisuje detaily, konkrétní situace.
 - Příklad: popis svatebního dne mužem a ženou.
- Muž plánuje dalekou budoucnost. Žena prožívá blízkou přítomnost.
 - Příklad: na co myslí muž a žena při návratu z víkendové akce domů.
- Muž se zajímá o širší okolí a dění. Žena je více zaměřena na domov.
 - Příklad: co řeší muž a žena po příchodu z práce.
- Muž odděluje rozum od citů, pocity vyjadřuje zdrženlivě. Žena tohoto oddělení není schopná, prožívá vše a to spontánně.
 - Příklad: muž a žena spolu řeší vzájemné nedorozumění.

¹⁸ Inspirováno materiálem Manželských setkání, lekce 5.

¹⁹ Představujeme si samozřejmě hypotetického "průměrného" muže a "průměrnou" ženu, ačkoliv víme, že neexistují. Interindividuální rozdíly jsou značné. Někdy má žena typicky "mužské" vnímání, jindy je to naopak.

- Muž vnímá víc pohledem. Žena vnímá víc sluchem.
 - Příklad: co muže a ženu sexuálně podněcuje / pokouší.

Odlišnosti mezi oběma manželi mohou být založeny nejen na obecných rozdílech mezi mužem a ženou. Mohou být důsledkem odlišného temperamentu, výchovy a dosavadních životních zkušeností. Uveďme několik příkladů takových interindividuálních rozdílů (zpravidla se pohybujeme někde v kontinuu mezi uvedenému krajními mezemi):

- Jakou mám **perspektivu**? Jsem skeptik nebo optimista?
- Jak se vyrovnávám se **samotou**? Ničí mne nebo posiluje?
- Jak prožívám **komunikaci** s druhými lidmi? Vyčerpává mne nebo dobíjí?
- Jak **odpočívám**? Pasivně nebo aktivně?
- Jak **pracuji**? Systematicky nebo spontánně?
- Jak se **rozhoduji**? Nesnadno nebo rychle?
- Jaká role je mi blízká ve **spolupráci**? Jsem iniciátor nebo následovník?
- Podle čeho **hodnotím** svou **práci**? Jsem orientován na výkon, na lidi nebo na sebe?
- Jak **hodnotím druhé**? Jsem shovívavý nebo přísný?
- Čemu **připisuji** své úspěchy či neúspěchy? Svým schopnostem/omezením anebo vnějším okolnostem, které nemohu ovlivnit? atd.

Prakticky:

1. Učme se **pozitivně vnímat** naše rozdílnosti a charakteristiky.
2. Neusilujme za každou cenu o změnu těchto věcí. **Rozlišujme** mezi tím, co je podstatné a co je malicherné. Rozlišujme mezi tím, co je možné změnit a co měnit nelze. Užívejme humor k tomu, abychom si udrželi nadhled.
3. **Přijímejme** partnera s láskou a ujišťujme ho o tom.
4. **Pracujme** na své proměně, ne na proměně druhého. Počítejme s tím, že i naše možnosti změny jsou omezené. Nesnažme se jen hrát nějakou roli.
4. Usilujme o konstruktivní **spolupráci** a využití potenciálu našich odlišností.

3.2. Potřeby muže a ženy

Přirozené rozdílnosti mezi mužem a ženou jsou příčinou také našich **odlišných potřeb**. V době známosti je naplňujeme intuitivně, protože jsme soustředěni na to, abychom dělali to, co „druhému vidíme na očích“. V manželství může snadno dojít k oslabení této vnímavosti. Je třeba učit se rozpoznávat legitimní potřeby a vzájemně je naplňovat.

Nenaplňování potřeb znamená selhání v manželských povinnostech. Krize v manželství není zpravidla způsobena tím, že jsme si vzali špatného partnera, ale tím, že jsme se nenaučili pěstovat a žít funkční vztah. Je třeba zpříma řešit takový problém, pokud přijde. Řešením není mstít se za nenaplňené potřeby, manipulovat druhým nebo oplácet mu stejnou mincí.

Příklady rozdílů mezi mužem a ženou z hlediska osobních **potřeb**:

- Muž touží být uznáván, obdivován a vážen. Žena touží být milována.
 - Příklad: čím žena může inspirovat muže k vyššímu výkonu v práci nebo muž svou ženu k trpělivosti při výchově dětí či péči o domácnost?
- Muž miluje napětí, risk, dobrodružství. Žena potřebuje pocit bezpečí a jistoty.
 - Příklad: jaké aktivity provozují otcové s dětmi, když je starostlivé maminky nehlídají?
- Muž se více soustřeďuje na materiální věci, předměty, užitek. Žena se více soustřeďuje na člověka, jeho nitro, vztahy.
 - Příklad: potěší nová televize / telefonát od blízkého člověka víc muže či ženu?
- Muž se snadněji smíří s všedností. Žena potřebuje změnu, překvapení, romantiku.
 - Příklad: mne nenapadá :-)) to je přece jasný....

Příklady rozdílného **očekávání** muže a ženy od manželství v naší populaci²⁰:

- Očekávání žen:
 - POPO - posedět a popovídat (sdělování zážitků posluchači, který na ně kladně reaguje; od muže se očekává empatické naslouchání, souhlas a citová podpora, případě vyprávění vlastních hrdinských historek)
 - DUPO - duševní porozumění (sdělování pocitů, prožívání, názorů, postojů; od muže se očekává, že věnuje čas, pozornost, souznění, poskytne bezpečný prostor, přijme svou ženu)
 - VYPO - vycítit, co potřebuji (beze slov má muž poznat, jak ženě je, co by jí udělalo radost, z vlastní iniciativy to vykonat)
 - VYCE - vyjadřovat lásku celým životem (jde o dlouhodobou perspektivu všeho výše zmíněného, přičemž je to začleněno do přiměřeného emočního rámce - žena musí vědět, že jí muž má prostě rád!)
- Očekávání mužů:
 - UU - uvařeno, uklizeno (snadné uspokojování základních potřeb bývá častou mužovou představou o funkci rodiny... :-() ²¹)
 - SEZA - sex, když se mu zachce (princip je tentýž, týká se jen jiné oblasti)
 - OSTA - obdiv stále (žena bude často svému muži opakovat, jak je šikovný, silný, významný, úspěšný, mužný, hvězda, jednička; častou stížností mužů je, že je ženy chtějí pořád měnit)
 - NESTA - nezatěžovat starostmi (to je negativně vymezené očekávání: nebude tlačěn potřebami a starostmi domácnosti a rodiny: bude je plnit "když se mu zachce")

Můžeme doufat, že takto lehce z vulgarizované pojetí není pro nás aktuální. Nemalé tendence tohoto druhu však u sebe můžeme rozpoznat a je dobře je vnímat a podrobovat sami sebe potřebné sebekorekci.

Ne všechny potřeby jsou však odlišné. Nejzásadnější společnou potřebou manželů je **potřeba lásky**. Garry Chapman píše²² se o „osobním kontu lásky“ nebo o „citové nádrži“, která musí být dostatečně naplněna, abychom ustáli i nesnadné věci, selhání apod. Nádrž se doplňuje tehdy, když přijímáme od toho druhého ve srozumitelném jazyku informaci, že nás má rád. Naopak z ní čerpáme tehdy, když dojde k nedorozumění, ublížení, vzdálení jeden druhému nebo když procházíme jinou zátěžovou situací. Každý je vnímavý na jiný „jazyk lásky“, proto ne každý projev jsme s to identifikovat jako projev lásky. Jsme také přirozeně schopní se vyjadřovat určitým druhem lásky. Je prospěšné poznat, jakému jazyku lásky rozumí můj partner a tomuto jazyku se učit. Chapman uvádí toto spektrum jazyků lásky:

- **slova potvrzení** - chválíme za vzhled, postoje, výkony, charakter
- **soustředěná pozornost** - děláme něco spolu a věnujeme plnou pozornost tomu druhému
- **dárky** - emoce, moudrost, čas, peníze, námaha vložená do vizuálního symbolu lásky
- **skutky lásky** - činy, jimiž potvrzujeme, že nám na tom druhém záleží (umytí nádobí, péče o blaho druhého a zajištění jeho potřeb atd.)
- **tělesné doteky** - objetí, polibek, držení za ruce, být blízko sebe, sex. styk

O emocionálních potřebách muže a ženy můžeme uvažovat v následujících rovinách²³:

- **něžnost**
- **sexuální uspokojení**
- **komunikace**

²⁰ Podle S. Kratochvíla, *Manželská a párová terapie*, s. 105nn.

²¹ „Mužova představa ideálního domova: Muž přichází z práce, žena mu běží naproti ke dveřím, je krásná, upravená a rozesmátá. Políbí se obejmou. Děti letí tatínka taky přivítat. Všude je libá vůně výborného obědu. Muž obědvá, žena ho obsluhuje a povídá si s ním. Pak si čtou, odpočívají, věnují se dětem. Všude je pohoda a nádherná nálada. Večer jdou na procházku, potom brzo spát a milují se až do rána.“

²² *Pět jazyků lásky*, Návrat Domů 2002

²³ Dle T. Ropiejka: *Předmanželské poradenství*, str. 85.

- **společný odpočinek**
- **upřímnost, otevřenost**
- **atraktivní vzhled**
- **finanční zabezpečení**
- **zajištění domácnosti**
- **oddanost rodině**
- **obdiv, zájem**

Inspirovat může být následující členění potřeb muže a ženy:

- **Muž potřebuje obdiv ženy a její úctu.** „Žena má klíč k úspěchu svého muže.“ Dostatek obdivu od ženy je pro muže důležitou motivací, často pro něj znamená víc než dobrý plat.
- **Muž potřebuje příjemný domov.** Ale: žena není pro muže druhou matkou. Jejím úkolem není ho hýčkat, konejšit, posluhovat mu a poskakovat kolem něj. Domov musí muž spoluvytvářet. (Jak?)
- **Muž potřebuje sexuální naplnění.** Muž má v manželství za úkol naučit ženu sexuálně cítit. Ve své nejhlubší podstatě potřebuje, aby byla nejdříve naplněna žena. Je třeba otevřené komunikace, s nadsázkou a humorem. Sex se nesmí stát odměnou nebo trestem.
- **Muž potřebuje krásnou a příjemnou ženu.** „Podstatou krásy ženy je harmonie její vnitřní a vnější krásy.“ Zvláště důležité je být upravená doma. Kontrast mezi upravenými ženami na pracovišti a upocenou manželkou ve vlastní kuchyni může být pro muže tristní.
- **Žena potřebuje, aby muž o ni pečoval, s něžností se o ni staral.** Souvisí s pocitem bezpečnosti a s potřebou procíťovat do hloubky. Jde např. o neerotické dotýkání, ve kterém žena cítí uspokojení (něžnost bez sexu).
- **Žena potřebuje prostor k diskutování.** Pro ženu je diskuse cíl, pro muže jen prostředek k dosažení cíle. Diskusí však vytvářejí manželé prostor k nalezení či darování své osobnosti. Muži se často zdá, že žena chce mluvit jen o zbytečnostech a malichernostech. Je to však bytostná potřeba ženy. Doporučuje se diskutovat s partnerem 15 hodin týdně!!!
- **Žena potřebuje od muže otevřenost a poctivost.** Velmi důležité pravidlo pro ženy: podle toho, jak žena reaguje na otevřenost muže („vychovává“, utěšuje, manipuluje s informacemi, vydírá?), do té míry je muž otevřený k ženě. Pro ženu je důležité, aby věděla, kde její muž je (psát do společného kalendáře). Pokaždé, když muž řekne ženě pravdu (i když je pro něj nepříjemná), roste sebevědomí ženy. „Poctivost a otevřenost je nejlepším pojištěním v manželství.“
- **Žena potřebuje, aby muž převzal odpovědnost za rodinu.** Jde nejen o hospodářský rozměr odpovědnosti (muž by měl mít dobrý přehled o finančních nárocích na zajištění rodiny), ale také o roli hlavy rodiny a reálně přítomného otce dětí (muž se musí učit vytvářet ve svém diáři cíleně prostor pro soustředěný čas na děti a na manželku).

3.3. Role muže a ženy

Kromě svých dispozic daných pohlavím, temperamentem, zkušenostmi a výchovou se muž a žena z hlediska manželství zásadně liší též svými **rolimi**. Zásadním způsobem definuje role muže a ženy jeden z klíčových textů Písma na téma manželství: **Ef 5,21-6,4** (viz také 1K 11,3). Všimněme si v něm zejména následujícího:

Kdo komu se v manželství podřizuje? (viz Ef 5,21) Pavel podtrhuje, že se podřizenost se týká jak muže, tak ženy. Podřizují se Kristu a jeden druhému.

Muž se podřizuje ve své lásce k ženě jejím skutečným potřebám. Je jimi a prospěchem své ženy vázán. Modelem je Kristus. (!) Žena se podřizuje muži jako hlavě. Je jeho vedením a autoritou vázána.

Co to pro muže znamená být hlavou? Odpověď nám poskytuje uspořádání našeho těla. Hlava není orgán, který je **nejsilnější**. Nemá autoritu kvůli své síle. Je to orgán, který **nejangažovanější**. Od všech ostatních orgánů dostává informace a z principu je povolán je zpracovávat a vysílat zpět do těla další signály.

Muž může být hlavou jedině tehdy, když **miluje**. Pokud žena (posléze i děti) budou vnímat mužovu (otcovu) lásku a opravdový zájem na dobrou jich jednotlivě i celé rodiny, nebudou se mu muset zdráhat dát všechny potřebné impulsy - informace. A nebudou se vedení muže obávat. Muž má respekt a autoritu tehdy, když miluje a je odpovědný.

Jinak řečeno: muž miluje, a proto je **angažovaný** (protože milovat znamená být zaangažovaný na dobrou druhého). Proto je také **důvěryhodný**: vždyť mě miluje, nemusím se jeho vedení bát. Naopak nemilující muž ztrácí svou angažovanost, tedy i důvěryhodnost a autoritu. Nelze se mu podřízovat.²⁴

Za co zodpovídá muž a za co žena?

- **Muž zodpovídá**
 - za lásku (je sám přijat Bohem, zná svou totožnost, může tedy milovat)
 - za vedení (je sám poslušný Bohu, umí se pokořit, může tedy vést)
 - za boj (je sám vyzbrojen Bohem, ví, co je jeho úkol, může tedy chránit své manželství a rodinu a prošlapávat mu cestu)
- **Žena zodpovídá**
 - za poddanost (je sama přijata Bohem a milována mužem, zná svou důstojnost, nemusí se bát, osvobodí ji to)
 - za pomoc (má sama svoje významné poslání, je si jistá mužovou poddaností Bohu, zná svůj úkol, nemusí se cítit méněcenná, ochrání ji to)
 - za povzbuzení (čerpá svou sílu od Boha, je v bezpečí mužovy lásky, rozpoznává a přijímá jeho poslání, nemusí se bát jeho pýchy, posílí svého muže)

Sžítí se s novou rolí v manželství nebývá úplně snadné. Této nové roli se učíme. Důležitou podmínkou úspěšného naplnění nových úkolů, které z našich rolí v manželství vyplývají, je bezpečné **osobní zakotvení v Bohu**. Muž i žena mají čerpat naplnění svých existenciálních potřeb v Bohu. Zdroj jejich lásky je také v Bohu. Pokud oba manželé vyrostli ve funkčních rodinách, velkou pomocí je jim při tom prožitek rodičovského přijetí, podpory a lásky, kterou zakoušeli ve své primární rodině. Žel, dnes obvyklejší situací je, že do manželství vstupují lidé, kteří bezpodmínečné přijetí a podporu v dostatečné míře neprožili. Přesto i v této oblasti platí, že v Kristu je možné očekávat růst a dozrání, které rodina neposkytla. Domnívám se, že zkušenost Pavlova o nouzi a hojnosti („*ve všem a do všeho jsem zasvěcen... všechno mohu v Kristu*“ Fp 4,11nn) může být aplikována i na oblast vztahů.

DISKUSNÍ OTÁZKY

- *V které oblasti života zatím nejvíc narážíte na své rozdílnosti?*
- *Které období vaší známosti bylo nejobtížnější a jak jste se s ním vypořádali?*

²⁴ Výstižně roli muže jako hlavy popisuje Gary Chapman v knize *Pět znaků láskyplné rodiny*: „*Na jednu stranu je v kontaktu se svými pocity a dokáže vyjádřit bolest i radost, soucítění i povzbuzení. Dokáže s manželkou navázat vztah na citové rovině. Na druhou stranu je silný a spolehlivý a cítí odpovědnost za blaho své manželky a dětí. Nastanou-li problémy, neutíká, ale hledá řešení, která prospějí celé rodině. Rodinu v podstatě vede, ale ne sám. Uznává, že nejlepší vůdci jsou služebníci, nikoli diktátoři.*“ (Návrat Domů, 2005, s. 138n)

- Jsou některé aspekty vašeho chování, které podle vás musíte kvůli manželství změnit?
- Existuje něco, co byste rádi, aby se na vašem partnerovi změnilo?
- Znáte dobře navzájem svůj zdravotní stav?
- Ve kterých potřebách se aktuálně cítíš neuspokojen/a?
- Jakému jazyku lásky nejvíc rozumíš? Jakým jazykem lásky se vyjadřuje tvůj partner?

🔗 MODLITBY

📖 DOMÁCÍ ÚKOLY

1. Jak to vypadá, když jeden s druhým nesouhlasíte? Jak to řešíte? Máte nějaká určitá tabu (témata, o nichž z nějakého důvodu nemluvíte)?
2. Čím Tě Tvůj partner dokáže rozložit? Jak Tvůj hněv nebo vztek vypadá? Jak to řešíte?
3. Kdy jste zažili jeden z druhého zklamání? Jak jste to řešili?

📖 EXKURZ

„Rodinné stříbro“

V životě každého z nás významnou roli hraje primární rodina, do níž jsme se narodili. Od rodičů jsme převzali určitou genetickou výbavu - dispozice (a to i tehdy, pokud se nás zcela zřekli a vychoval nás někdo jiný.) Od rodiny, do níž jsme se narodili, jsme převzali určitý model komunikace, prožívání běžných i mimořádných životních situací, způsob reakce na ně a podobně. Tato primární rodina nás uvádí do života a je celoživotně jedním z nejvýznamnějších faktorů, které nás ovlivňují. Je to dobrý vliv nebo špatný?

🔗 *Jste vděční za rodinu, v níž jste vyrostli? Jaké jsou vaše silné dojmy z ní?*

🔗 *Jaké pozitivní dědictví si z ní odnášíte? Co byste rádi dělali podobně jako vaši rodiče? Co byste chtěli rozhodně neopakovat, protože se vám to nelíbilo /nelíbí? (Pokud je otázka součástí přípravy do příště, je dobré ji položit oběma snoubencům, a to tak, aby se pokusili odpovědět ve vztahu k oběma rodinám - s přihlédnutím k tomu, že rodinu svého snoubence / snoubenky budou znát zřejmě podstatně méně.)*

🔗 *Vidíš v rodině svého budoucího manželského partnera věci, o nichž se obáváš, aby se časem nezačaly projevovat také u něj / u ní?*

Některá slabá místa našich osobností i našeho manželského vztahu jsme převzali od svých rodičů. Může to být nějaký *komunikační zlovyk* (sarkasmus, ponižování) či *vztahový zlovyk* (manipulativní chování), *stereotyp řešení problémů* (vyhýbavost, neochota ke konfrontaci), *nešvar životního stylu* (muž leží na kavalci, žena je doma od toho, aby pracovala), *slabost* (alkohol, ženy, hry). Není neobvyklé, že to, v čem selhávali oni, bude Achillovou patou také v našem životě.

Důležitá fakta o mezigeneračním vlivu:

- **Nejsme odpovědní** za nešvary či hříchy svých rodičů. Nejsme za jejich provinění trestáni. Nejsme však ani s to činit místo nich nebo za ně pokání. Můžeme se jen přimlouvat za Boží

milosrdenství. (Ez 18,10-20!!)

- Ti, kdo jsou Kristem vykoupeni, **nemusi** žít v žádném otroctví hříchu nebo **prokletí**. Veškerá destruktivní moc hříchů našich předků se láme naším pokáním a oddaným následováním Krista. (Ga 3,13!!)
- Vstup do manželství je principiálně opuštěním své dosavadní rodiny (Gn 2,24). To nemá jen rozměr zeměpisný (bydlím na nové adrese, „už nemám postýlku v ložnici svých rodičů“), ale též duchovní a vztahový: své věci nyní řeším sám se svou manželkou /manželem, o své životě rozhoduji sám, protože za něj před Bohem nesu sám odpovědnost.

Prakticky:

- Je třeba **odpustit** našim rodičům ty věci, jimiž se na nás negativně „podepsali“. Nikdo z nás jsme neměli nechybující rodiče. Ani my nebudeme nechybujícími rodiči. Budeme potřebovat odpuštění našich dětí. Naši rodiče potřebují naše odpouštění a my bychom se neměli zdráhat je jim dát. Není vždy možné to s nimi osobně projednat (možná to často ani není vhodné). Můžeme to však vyjádřit písemně (například formou dopisu, který neodešleme), v modlitbě, někdy i určitým symbolickým úkonem tyto věci „pohřbít“.
- Je třeba jednoznačně se **oddělit** od způsobů života deformovaných hříchem. Je dobře tyto věci si jasně zformulovat a učinit určitý konkrétní závazek.
- Je třeba společně hájit **nezávislost** svého rozhodování a způsobu života na životu a postojích rodičů. Tento postoj nové samostatnosti je velmi důležité uhájit i tehdy, bude-li například nesouhlasnou reakcí nebo dokonce intervencí rodičů ohrožován. (S tím souvisí také nastavení vzájemných návštěv, frekvence a způsobů komunikace. Měly by být naplňovány všechny legitimní potřeby rodičů i nové rodiny. Je nutné, aby to bylo výsledkem dohody obou manželů.)
- Naše dědičná slabá místa - potenciální oblasti selhání - bychom spolu se svým nastávajícím manželem / manželkou měli probrat. Je třeba tyto věci učinit předmětem našich společných **modliteb**.

4. Čím se manželství buduje?

Komunikace v manželství a rodině

- Efektivní komunikace vyžaduje dostatečný čas a správnou motivaci.
- Nejvzácnějším pokladem manželského vztahu je důvěra.
- Nejpotřebnějším uměním komunikace je schopnost naslouchat.
- Konflikt je přirozenou součástí hlubokého vztahu a příležitostí k růstu.
- Odpuštění je největší moc, která osvobozuje manžely a proměňuje jejich vztah.

Můžeme se vrátit k metafoře manželství jako stavby. Z čeho „budova“ manželství vzniká? Obecně řečeno ze všeho, co „život přináší“. Všechny drobné i větší úkoly, okolnosti příznivé i nepříznivé, všední i sváteční události atd. jsou stavebním materiálem. Život nám je dodává na stavební parcelu. Naším úkolem je veškerý tento „surový“ materiál zpracovat. Zpracováváme jej manželskou komunikací. Nevykomunikované části našeho života zůstávají doposud nezpracovaným materiálem na staveništi. Komunikace je základní „pracovní postup“, jímž budujeme manželský vztah.

♦ ÚVODNÍ OTÁZKY

- Návrat k otázkám z minule:
 1. Jak to vypadá, když jeden s druhým nesouhlasíte? Jak to řešíte? Máte nějaká určitá tabu (témata, o nichž z nějakého důvodu nemluvíte)?
 2. Čím Tě Tvůj partner dokáže rozlobit? Jak Tvůj hněv nebo vztek vypadá? Jak to řešíte?
 3. Kdy jste zažili jeden z druhého zklamání? Jak jste to řešili?

☀ ZÁKLADNÍ TEZE A POZNÁMKY

4.1. Množství komunikace

Jak byste ohodnotili své osobní komunikační schopnosti? Rádi a snadno se vyjadřujete o tom, co prožíváte nebo jste spíš zdrženliví?

- Rozdíly mezi mužem a ženou, rozdíly interindividuální:

Každý máme určitý způsob komunikace, který se odvíjí od našich dispozic a získaných schopností.

 - **Extraverti** se zpravidla vyjadřují snadněji, rychleji navazují komunikaci, jsou otevřenější pokud jde o sdílení svého prožívání a postojů. **Introverti** zpravidla potřebují delší dobu na rozvinutí důvěry a komunikace, vyjadřují se zdrženlivěji, méně snadno popisují své osobní pocity a postoje. Pozor! Extravert se „dobíjí“ v komunikaci a kontaktu s druhými. Introvert se dobíjí, má-li příležitost být sám a nekomunikovat. Extravert musí proto introvertovi dopřát přiměřenou samotu a introvert extravertovi přeměřené společenské vyžití.
 - Komunikaci může významně ovlivňovat náš **temperament** (i tzv. psychomotorické tempo – někdo je „pomalejší“, „leze to z něj jako z chlupaté deky“, jiný zase „jede jako kafemlejnec“), **vzdělání**, „řečnické **zkušenosti**“ apod. Tyto věci jen nesnadno ovlivňujeme, je třeba přijmout druhého a učit se mu rozumět. Potřebným ovocem Božího Ducha je trpělivost!
 - Muži bývají **novináři** (sdělí vše v jedné větě), ženy bývají **romanopisci** (podstatné sdělí na tisících stránkách).

- Rozhodující aspekty:
V čem je třeba si udělat pořádek, pokud jde o dostatek komunikace v manželství?
 - **MOTIVACE** (Vím, proč chci...)
 - Komunikace je základní prostředek budování manželského vztahu.
 - Komunikací předcházíme nedorozuměním, falešným interpretacím, mylným domněnkám a předpokladům.
 - Přiměřená
 - **ČAS** (Zařídil jsem si to, abych mohl...)
 - Dostatek času je nezbytnou podmínkou manželské komunikace. Doporučuje se trávit vzájemnou komunikací 15 hodin týdně... (Poradci už tolik neřeší, jestli je to reálné...)
 - Ne každý čas je stejně vhodný. Jsme-li unaveni nebo nemáme dostatek času, není dobré řešit náročné věci. Jsou-li přítomni jiní lidé (děti, spolucestující v tramvaji, ostatní nakupující v supermarketu), nehodí se řešit náročné věci, které vyžadují soukromí a soustředění.

4.2. Kvalita komunikace

- Podle obsahu, otevřenosti, hloubky můžeme rozlišit pět úrovní komunikace²⁵:
 - **klišé:** *Tobě to sluší. Jak se máš? Máš hodně práce?*
 - **fakta o druhých:** *Dostal pětku. Je nemocný.*
 - **vlastní myšlenky a hodnocení:** Nápady, myšlenky, názory - to už je trochu tenký led. Snažíme se vyhnout konfrontaci a kritice.
 - **vlastní pocity a emoce:** Manželka se zlobí kvůli něčemu, co manžel udělal, ale ten nemá tušení, o co by mohlo jít. Odpověď „ne, všechno je v pořádku“ nepomůže. Je třeba říct: „cítím se..., protože jsi udělal...“
 - **naprostá emocionální a osobní pravdivost:** Oba partneři musí prožívat naprostou svobodu hovořit o svých pocitech, aniž by museli mít obavu, jak ten druhý zareaguje (odsouzením, odmítnutím, nepochopením, zraňující odpovědí...). Učí se při tom nečíst mezi řádky, nebýt hrubý. Není třeba všechno „vybalit“ hned a neomaleně. Učí se naslouchat i nepříjemným věcem a věcem, s nimiž nesouhlasím, s úctou a respektem k tomu, že ten druhý to takto vnímá a prožívá. Je normální, že jednu a tutéž věc každý z manželů prožije a interpretuje třeba i významně odlišně.
 - **Důležitá fakta o pocitech:**
 - Nejsou ani dobré ani špatné, prostě jsou. Zpravidla je nemůžeme bezprostředně změnit a není třeba se za ně omlouvat. Jsou přirozeným projevem našeho prožívání.
 - V důvěrném vztahu mohou a mají být pocity vyjadřovány a sdíleny. Mám právo je popsat, můj partner má právo je znát.
 - Neptejme se otázkou „proč se takhle cítíš?“. Dost často na ni není uspokojivá odpověď. Staví toho druhého do pozice, v níž musí své pocity obhajovat, vysvětlovat, a to nepřispívá k důvěrné komunikaci. Přijímejme jeden druhého i s naší prožíváním a berme jeden druhého vážně.
 - Pocity jsou neutrální (ani dobré, ani špatné), ale to neplatí o našich postojích a chování. Můžeme mít pocit, že teď by si někdo zasloužil dostat pěstí do nosu, ale nemusí to být vhodná a správná reakce (například proto, že ten druhý má větší a rychlejší pěst...). Naše pocity je třeba regulovat rozumem a vůlí, nesmíme se nechat jimi vláčet.
- Někteří z nás se víc musí naučit naslouchat. Jiní se víc musí učit mluvit.
- Rozhodující aspekty: Co je třeba si ujasnit, aby naše komunikace v manželství byla

²⁵ Podle Kevina Lemana, *Sex začíná v kuchyni*, ND 2004, 92nn.

efektivní?

- **DŮVĚRA** (mohu si dovolit být „nahý“...)
 - přijmu svou zranitelnost (postoj pokory)
 - spolehnu se na tvou důvěryhodnost (postoj odvahy)
 - dynamika důvěry:
 - zpočátku ji vyjadřujeme nesnadno (nemáme ještě jeden s druhým zkušenost, nevíme, jak to bude fungovat, „osmělujeme se“): pomáhá nám zamilovanost se svými ideálními (i když trochu nereálnými) představami
 - posléze s přibývajícím dobrými zkušenostmi **důvěřivost** i **důvěrnost** roste (faktor času a faktor počtu dobrých zkušeností²⁶ je rozhodující) – v tom je nenahraditelná „historie“ našeho vztahu (kvalita, o kterou se připraví každé manželství, které se rozhodne řešit své problémy rozvodem: v eventuelním novém sňatku mám sice „naději“ na zisk nového – snad lepšího? partnera, ale začínám s ním úplně od začátku novou historií, což je výrazná ztráta!)
 - důvěra je ohrožená **zklamáním, zradou**: podobá se krásné umělecky zpracovávané váze, kterou celý život brousíme; pokud nám upadne, rozbije se a celoživotní dílo je ztraceno: vybudovanou důvěru je třeba chránit jako (možná) ten nejcenější poklad manželství – na rozdíl od jiných kvalit manželského vztahu není možno důvěře se naučit (můžeme se učit důvěrnosti čili schopnosti se s druhým otevřeně sdílet) – lásce se učíme a lze v ní za půl rukou dosáhnout významného pokroku, ale růst důvěry neurčujeme
- **NASLOUCHÁNÍ** (Nejen slyším, ale též rozumím, vnímám, přijímám, co říkáš... Nejsm přítomen jen tělem, ale i duší a srdcem.)
 - Slova řeknou jen málo. Zpravidla významnější je to, co sdělujeme neverbálně.
 - Gesta (pohyby těla, zejm. rukou), mimika (výraz obličeje), posturika (poloha těla).
 - Tón řeči (konejšivý, výsměšný, hrozivý, ufnukaný, neangažovaný, rádoby přiblblý).
 - Okolnosti, které zvolíme pro sdělení (před odchodem do práce: „jo, a dnes večer nepřijdu domů...“; při nedělním obědě: „tak zítra jdu naposled do práce, vyhodili mě...“; manželská hádka v dopravním prostředku atd.).
 - Soustředěná pozornost (dívat se druhému do očí, reagovat, povzbuzovat ke komunikaci atd.) je základním předpokladem naslouchání.
 - Porozumění sdělenému je vhodné ověřit (zopakuj, parafrázuj, jak jsem tomu rozuměl, nebojím se zeptat na to, co mi není jasné).
 - Pro inspiraci uvádím několik bodů z „10 způsobů, jak žena může muži říci 'mám tě ráda'“²⁷ (nepochybně je třeba to analogicky vztáhnout i obráceně):
 - 1. Dej manželovi příležitost, aby ti mohl něco říci.
 - 2. Mluv s mužem o všem, o čem chce s tebou hovořit - mezi čtyřma očima.
 - 3. Vytvářej k takovému rozhovoru příležitosti.
 - 4. Více naslouchej než povídej.
 - 5. Když manžel přijde z práce domů, dopřej mu alespoň 15 minut naprostého klidu, aby si mohl vydechnout a odpočinout.
 - 6. Stůj vždy na straně svého manžela, když se vás snaží někdo dostat do opozice, sporu nebo konfliktu. Manžela nikdy nekritizuj, zejména ne před dětmi.
 - ... 10. Miluj ho takového, jaký je a buď za něj vděčná. Nerozčiluj se nad nedostatky svého manžela. Věz, že kdyby je neměl, pak by si zřejmě vybral lepší děvče než jsi ty. :-)

26 = zkušenosti, které potvrdily, že svému manželovi/manželce mohu důvěřovat

27 Cituji z Krivohlavého *Povídaj, naslouchám* (Karm. nakl. 2010, s. 127), který opět cituje Mony Hodgsonovou.

4.3. Co brání efektivní komunikaci?

- Komunikační zátarasy²⁸ (výroky, kt. mají destruktivní vliv na sebepojetí partnera v kom., a proto nutně blokují efektivní komunikaci):
 - **příkazování** (ne! opustit město a přestěhovat se na vesnici - nikdy!)
 - **varování - strašení** (radši se s tebou rozejdu než abych šel do toho zapadákov!)
 - **moralizování** (jako správná manželka by ses mi měla podřídít)
 - **dávání rad a návodů** (udělej si pořádek v prioritách a bude ti to jasné)
 - **poučování, argumenty** (všichni víme, že bydlení na vesnici vyjde draho)
 - **souzení, kritika, obvinění** (nechápu, že jsi tak natvrdlá, vždyť to by došlo o dítěti!)
 - **pochlebování, výčitky** (tak tohodle sem se dožil!)
 - **posměch** (jsi vesnický buran a ťulpod!)
 - **interpretování** (nechceš na vesnici, protože se bojíš, že ti někdo bude vidět do talíře)
 - **uklidňování, soucit** (vím, jak ti je, to se změní, za patnáct let si zvykneš!)
 - **výslech** (co budeš dělat na vesnici? kam budeš chodit na nákup? kdo o tebe bude stát?)
 - **nezájem** (u večere nechci žádné problémy! jaké počasí předpovídají na zítra?)

4.4. Konfrontace - konflikt

- Konflikt je střet názorů, postojů nebo pocitů či způsobů řešení nějakého úkolu / problému. Plyne z toho, že jsme jako lidé různí: máme různé zkušenosti, priority, obavy, pochopení a prožívání věcí.
- V důvěrném vztahu je konflikt nevyhnutelný. Je přirozenou součástí vztahu, v němž o něco podstatného jde.
- Sám o sobě je neutrální: není chybou, že přichází. Proto není třeba a není vhodné:
 - hledat viníka;
 - snažit se konfliktům vyhnout.
- Konflikt je nezbytná výzva, kterou je třeba vítat a ne se jí vyhýbat. Je to příležitost k růstu. Konflikt je cena, kterou platíme za prohlubující se vztah.
- Možný postup řešení²⁹:
 - **Definovat problém:** „o co se doopravdy hádáme?“, „co je skutečnou příčinou naší neshody?“ Jakmile se konflikt jasně definuje, často se už sám vyřeší.
 - **Vyjádřit pocity:** Lze použít vzorec X, Y, Z. „V situaci X, když děláš Y, se cítím Z.“ Nebo jednodušeji: „cítím se..., protože...“.
 - **Neponižovat:** K lidem, které máme nejraději, se chováme hůř než ke komukoliv jinému. Ponižování je vražedné - zvláště ve dvou oblastech: sexuální výkon a rodiče.
 - **Svědomitě se držet definovaného problému**, nesklouzávat do jiných témat. Vytáhneme pak i nemožné.
 - Užitečné otázky po konfrontaci³⁰:
 1. Konfrontoval jsem *hned*?
 2. *Oddělil* jsem člověka od jeho jednání?
 3. Konfrontoval jsem *pouze* to, co ten člověk může změnit?
 4. Nabídl jsem užitek pochybnosti (*únikový prostor*)?
 5. Byl jsem *konkrétní*? Nebylo to všeobecné odsouzení?
 6. Vyhnul jsem se *sarkasmu*? Sarkasmus je ničivý.
 7. Vyhnul jsem se slovům jako "*vždy*" a "*nikdy*"?
 8. Řekl jsem, jak jsem *se cítil*, když dotyčný jednal špatně?
 9. Nabídl jsem *plán*, jak problém vyřešit?
 10. *Ujistil* jsem dotyčného jako člověka?

28 Podle I. Úlehly *Umění pomáhat* (Písek 1996).

29 Podle L.a.L. Parrotovi, *Zachraňte své manželství*, ND 2004, 107nn

30 Podle semináře Davida Ashcrafta.

4.5. Odpuštění

- Ne vždy se podaří všechny konfrontace a konflikty vyřešit bez šrámů a zranění. Musíme počítat s tím, že v manželství bude co odpouštět. Křesťanské manželství má v tomto ohledu jedinečný nástroj: odpuštění, jehož průkopníkem a modelem je Kristus.
- Čtème: **Ef 4,32-5,2**.
- Důležitá fakta o vině:
 - Vinu může prožívat jen jeden z partnerů. Má za to, že ten druhý se proti němu provinil (např. *zesměšnil mne, byl nespravedlivý, nevyslechl mne, řekl něco nehezkého...*). Ten „obviněný“ si toho však není vědom. Jindy to může být obráceně: mám pocit viny vůči tomu druhému, ale on o ničem neví a diví se, proč se obviňuji. Pocit viny - stejně jako jiné pocity - je třeba vzít vážně a vážně je řešit, i když jej prožívá jen jeden z manželů.
 - Nedořešená vina velmi vztah zatěžuje.

„Odpustím, ale nezapomenu.“ „Odpustím, ale ať mi nechodí na oči.“ Jsou tyto postoje správné? Vyjadřují skutečné odpuštění?

- **Co je podstatou odpuštění?**
 - **Princip splátky dluhu.** Jazyk Nového zákona používá pro pojem vina mj. termín dluh³¹. Co to znamená, když dojde k odpuštění dluhu? Věřitel (tj. ten, kdo už jednou projevils velkorysost ochotou k půjčce) se rozhodne, že dluh dlužníka už nebude požadovat, tj. zaplatí ho (tj. projeví velkorysost podruhé!). Odpouští vždy věřitel, tj. poškozená strana. A odpuštění znamená, že dluh zaplatí z vlastní kapsy. Vysvobozuje tím věřitele z jeho závazku.
 - Prakticky to znamená následující:
 - Odpuštění je akt **rozhodnutí** (proces zrání tohoto rozhodnutí může být dlouhý, ale poté je to okamžitá záležitost). Odpuštění pro nás lidi zpravidla nebude přirozeným, spontánním řešením, ale aktem vůle, k němuž se budeme někdy muset i trochu přinutit.
 - O odpuštění se rozhoduje za sebe **poškozená** strana. Touha po odpuštění toto rozhodnutí může usnadnit, ale není podmínkou.
 - Věřitel a poškozená strana v jedné osobě má **obrovskou moc**: může dlužníka „držet v hrsti“, mít proti němu argument, může ho „věznit“ svým neodpuštěním anebo jej může propustit na svobodu.
 - Odpuštění nikdy není „fér“ řešení, **není spravedlivé**. Kdo půjčil to nakonec ještě zaplatí. Ale je to **jediné** efektivní a perspektivní řešení viny. Je to božské, nikoliv lidské řešení dluhu.
 - Jak má být **vyjádřeno** odpuštění?
 - Na formulaci tolik nezáleží, nemusí být nijak mnohomluvná.
 - Skoro „kouzelnou“ moc má však slovo „*odpouštím ti*“. „*Odpouštím*“ - to znamená osvobozuji, uvolňuji, propouštím druhého z vazby, kterou byl ke mně nepřirozeně připoután. „*Odpouštím*“ - to znamená otvírám vězení, ke kterému ten druhý neměl klíč! O těchto věcech by měl být dotyčný ujištěn.
 - Vyjádření odpuštění musí být jasné, jisté, jednoznačné. Nejsou vhodná slova jako „*no, dobře*“, pouhé „*už na to nemysli*“, nebo „*stalo se*“...
 - Odpuštění znamená definování viny, nikoliv její popření. Ale po jejím definování následuje její výmaz ze vztahu.
 - Při vyjádření odpuštění jsou opět důležitá gesta: pohled do očí, stisk ruky, objetí.

³¹ Řecky *ofeilema*.

- Co znamená odpuštění pro toho, kdo odpouští? Ken Sande³² výstižně mluví o **čtverém slibu**:
 - Kázeň **mysli**. „Nebudu o té události přemýšlet.“
 - Kázeň **paměti**. „Nebudu záležitost znovu vytahovat a nebudu ji používat proti tobě.“
 - Kázeň **slov**. „Nebudu o ní mluvit s druhými.“
 - Kázeň **vztahu**. „Nedovolím, aby ta událost stála mezi námi nebo byla na překážku našemu vztahu.“
- **Smíření**. Odpuštění není totéž, co smíření (= obnova plné funkčnosti a důvěry ve vztahu). Odpuštění je jednorázová záležitost, smíření může být dlouhodobý proces (záleží na závažnosti viny). Smíření předpokládá vědomou obnovu vztahu. Musím poručit své duši, svým ústům, své mysli: o tomto člověku nepřemýšlej, nemluv s ním, nejednej s ním jako s dlužníkem. Zaplatil jsi za něj, už ti nic nedluží. Jednej s ním jako se sobě rovným. Musím svým rozumem a vůlí poručit i svým spontánním pocitem, emocím.
- **Zapomenutí**. Je-li odpuštění aktem vůle, neznamená to, že *hned* zapomeneme na to, co se odehrálo. Zapomínání je pasivní proces, odpouštění je aktivní proces. Viz Boží odpuštění: Bůh slibuje, že na naše hříchy nevzpomene (Mi 7,19). To neznamená, že si nedokáže vzpomenout. Ale znamená to, že nebude podle těchto vzpomínek jednat, nenechá se jimi vláčet.
- Prakticky to znamená:
 - U zapomínání hraje významnou roli **čas**. Musíme počítat s tím, že srovnání se s protrpěnou vinou a odpuštěním může trvat i měsíce, v závažném případě i roky. Čas nemaže vinu. Na druhou stranu čas umožňuje, aby odpuštění doznělo a bylo hlouběji a intenzivněji prožito.
 - Zároveň se musíme (opět vědomě, svou vůlí) **bránit přehrávání** svých paměťových stop. Každým přehráním se ta stopa obnovuje. Naopak nahráváme na tuto stopu nové záznamy, nové zkušenosti a nový pohled na dotyčného člověka. Negativní myšlenky a vzpomínky je třeba vědomě **nahrazovat** pozitivními. Je to námaha. „Kdo jede na volnoběh, pravděpodobně jede z kopce.“ Obnova vztahu obě strany něco stojí.

DISKUSNÍ OTÁZKY

- Máte problém u druhého něco „skousnout“?
- Jaké věci nehodláte u druhého tolerovat? V čem naopak počítáte s tolerancí toho druhého?
- Co děláte, když se cítíte být zklamaní? Jaký to má dopad na vašeho partnera?
- Přestáváte se kontrolovat (házíte předměty nebo tlučete do věcí či lidí), když se zlobíte?
- Co byste měli /máte problém odpustit?
- Kdo bývá první, kdo po konfliktu navrhuje usmíření?
- Zjistili jste už v nějaké věci, že ten druhý není jasnovidec? (= nerozpozná bez dostatečně jasné informace, co si myslíte, co byste si přáli atd., jak vám je...)
- Jaký nešvar v komunikaci upřímně nesnášíte? (mlžení, pomalé tempo řeči, dvojznačnost nebo vyhýbavost odpovědí, klišé, nepřesnost...)
- Myslíte, že je někdy vhodná strategie „selektivní autentičnosti“ (jsem upřímný, ale ne vždy ve všem, tj. odložím vyjevení svých pocitů v nějaké situaci naplno až na pozdější chvíli)?
- Je správné se v manželství hádat? Jaká pravidla by správná hádka měla podle vás mít?³³

³² Ken Sande, *Cestou smíření*, Návrat Domů, Praha 2004, s. 155

³³ Podle S. Kratochvíla jsou pro konstruktivní hádku vhodná tato pravidla: 1. Má se konat po vzájemné předběžné dohodě, na vhodném místě a ve vhodný čas. 2. Má proběhnout co nejdříve po kritické události. 3. Ten, kdo ji

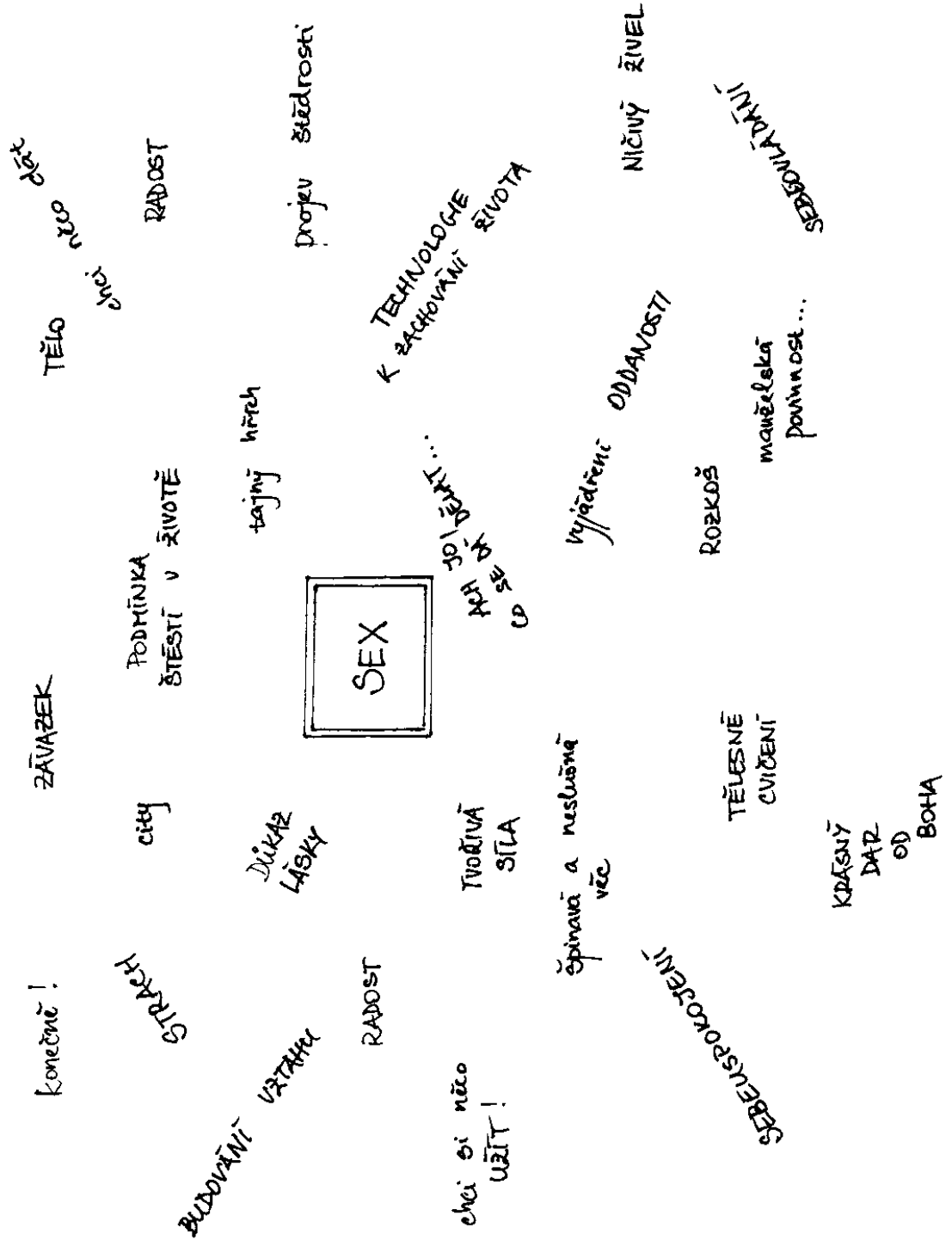
 MODLITBY

 DOMÁCÍ ÚKOLY

1. Diskuse nad grafem o vnímání intimity. Které výroky / termíny se vám líbí? Se kterými nesouhlasíte? O kterých nevíte, co si máte myslet? Jaké byste přidali?

 EXKURZ

navrhne, musí mít jasno v tom, čeho chce dosáhnout. 4. Smyslem hádky není porazit druhého, ale společně zvládnout problém. 5. Hádky musí být férové, bez užívání podpásových ran (výsměch, vytahování již vyřešených nebo starých věcí, zevšeobecňování atd.).

5. Jak je to s intimitou v manželství?

Tělesné spojení muže a ženy

- *Tělo jsme dostali jako způsob, jakým vyjadřujeme lásku, oddanost.*
- *Sexualita je Božím darem člověku, který vyjadřuje vzájemnost muže a ženy.*
- *Plný a uspokojivý sexuální život není věcí technik, ale vztahu. Naše postoje a naše komunikace má největší podíl na uspokojivosti našeho tělesného soužití.*

Téma intimity svým obsahem patří vlastně do lekce 4: tělesnou intimitu chápeme jako jeden ze způsobů, jimiž se buduje manželství. Jde o specifickou formu komunikace, pomocí níž sdělujeme druhému podstatné věci o lásce.

♦ ÚVODNÍ OTÁZKY

1. *Jak byste novináři/reportérovi jednu větou odpověděli na otázku: co si myslíte o sexu?*
2. *O kterém orgánu lidského těla odborníci říkají, že je pro sex nejdůležitější? (Mozek: to, co si o sexu myslíme, velmi zásadně ovlivní to, jak jej prožíváme.)*
3. *Jak si myslíte, že se na intimitu mezi mužem a ženou dívá Bůh/Písmo?*

⚙ ZÁKLADNÍ TEZE A POZNÁMKY

5.1. Naše postoje

To, jak o sexu/intimitě smýšlíme, má rozhodující vliv na naše chování, rozhodování, prožívání i požehnání v oblasti intimity. Jsme konfrontováni s množstvím falešných a destruktivních představ o sexu:

- sex je oddělen od intimity a důvěrného vztahu
- právo na sex dle vlastního vkusu je jedním z práv, na která si činíme nárok
- čím déle se partneři znají, tím je sex nudnější...

Získáváme je z vlastních zkušeností, pozorování lidí kolem, reklamy a médií, knih a jiných informačních zdrojů různé kvality, vlastních i cizích předsudků... Je třeba jim čelit.

Revize domácího úkolu:

Diskuse nad grafem o vnímání intimity. Které výroky / termíny se vám líbí? Se kterými nesouhlasíte? O kterých nevíte, co si máte myslet? Jaké byste přidali?

- konečně!
- závazek
- tělo
- chci něco dát
- strach
- city
- podmínka štěstí v životě
- radost
- budování vztahu
- důkaz lásky

- tajný hřích
- projev štědrosti
- chci si něco užít!
- tvořivá síla
- ach jo, co se dá dělat...
- technologie k zachování života
- špinavá a neslušná věc
- vyjádření oddanosti
- ničivý živel
- sebeuspokojení
- tělesné cvičení
- rozkoš
- manželská povinnost...
- sebeovládání
- krásný dar od Boha

5.2. Písmo o tělesné intimitě

Jak vlastně Písmo mluví o sexualitě?

- **Gn 2,24-25:** Sexualita je Božím darem člověku, který vyjadřuje vzájemnost muže a ženy. Stvořitel je autorem vzájemné atraktivity muže a ženy. Patříme k sobě jako **klíč patří k zámku**.
- Ustavení institutu manželství (Gn 2,18-25) a sedmé přikázání Desatera (Dt 5,18) jasně vymezuje **prostor** naší sexuality.
 - Sexualita člověka je projevem jeho bytostné potřeby **vztahu**. „I řekl Hospodin Bůh: *„Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou.“*“ (Gn 2,18)
 - Naše sexualita se může rozvíjet pouze ve **smluvním** (tedy manželském) vztahu mezi mužem a ženou. „Proto opustí muž svého otce a matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem.“ (Gn 2,24)
 - Z tohoto principu vyplývá, že Bůh jasně říká **ne** sexuálnímu vztahu **před manželstvím** (1K 7,9), **mimo manželství** (1Te 4,3-4) či **obrácenému k osobě téhož pohlaví** (homosexualita - Ř 1,26-27) nebo **k sobě samotnému** (masturbace) a **bez kontextu vztahu** (pornografie, prostituce - 1K 6,13-20).
- **Píseň písní:** Milostná poezie, která podtrhuje zvláštní tajemství a krásu sexuálního spojení muže a ženy. C.S. Lewis říká, že **rozkoš nebo potěšení** je Božím vynálezem. (viz Pís 5,1 Dt 24,5)
- **Př 5,15-20:** Potěšení je „povoleno“! Pokud je sexualita usměrněna správnými pravidly, zvláštním způsobem podporuje vzájemný vztah muže a ženy. Nesmí se „roztékat do široka“. Pak se stává povodní s destruktivními účinky. **Sex je živel**, který buď pohání generátor (to v případě, že je regulován pevnými hrázi) nebo ničí vše, co má v dosahu (to v případě, že mu žádná řádná omezení nestanovujeme). Záleží na naší volbě.

5.3. Jakou funkci má tělesná intimita v manželství?

Když Písmo mluví o sexuálním aktu, rozlišuje mezi „ležením“ a „poznáním“ (poznání: Gn 4,1 1S 1,19 Mt 1,25; ležení: Gn 19,32 34,2 Dt 22,23 aj.) Poznání zahrnuje vztah, zatímco ležení se omezuje na technický výkon, pouhé ukojení nezvládnutého nebo neusměrněného pudu. Poznání zahrnuje intimitu

- **přátelskou** (sdělujeme si myšlenky, trávíme spolu čas, sdělujeme si pocity)
- **duchovní** (sdílíme vztah s Bohem)
- **fyzickou** (sdílíme svá těla)

Naše prožívání je nastaveno tak, že tělesnou intimitu nemůžeme plně prožít bez předchozího vybudování intimity přátelské a duchovní. Intimita (důvěrnost) vztahu postupně roste. Jejím vyvrcholením je vzájemné darování těla. Je to šlehačka na dortu. Aby bylo ji kam dát, musíme nejprve upéct všechna „spodní patra dortu“. Intimita fyzická patří do smluvního vztahu, je jeho **potvrzením a nejhlubším vyjádřením** (bez něho je „šlehačkou bez dortu“: dort bez šlehačky je možný, šlehačka bez dortu se brzy přejí).

Tělo jsme dostali jako způsob, jakým vyjadřujeme lásku, **oddanost**. Říkáme někdy: „*dýchal bych za něho*.“ Kristus „dýchal za církev“, proto obětoval své tělo (Ef 5,25). Za koho dýchám já? Komu dám své tělo? Jsou jen dva legitimní subjekty, které mám právo obdarovat svým tělem, tedy svou oddaností: Bůh a manželský partner (viz 1K 6,12-7,5). Sexem komunikujeme významné poselství lásky, přijetí, štědrosti. Sex je způsob sdělení lásky přesahující slova. Je to vrcholná řeč těla³⁴. Písmo to vyjadřuje slovy, že tělo máme jeden pro druhého (1K 7,1-5): smyslem je **vyjádřit lásku, něco dát, ne vzít**.

Důležitá fakta o tělesné intimitě z hlediska Písma:

- Sex není špinavá a neslušná věc, ale **krásný Boží dar** s mimořádným potenciálem.³⁵
- Sex není tělesné cvičení, které naše tělo potřebuje, ale projevem **vydání jednoho druhému**.
- Sex neslouží k sebeuspokojení, ale je projevem **štědrosti**.
- Sex není jen mechanismus zajišťující **předání života**, ale rozvíjí a **obohacuje** jedinečný **vztah** jednoty mezi mužem a ženou.

5.4. Co je dobré vědět o praktikování tělesné intimity v manželství?

Plný a uspokojující sexuální život není věcí jen technik (i když elementární vědomosti o fyziologii a anatomii jsou důležité), ale **vztahu**, který rozvíjíme během dne jako dlouhodobou „milostnou předeheru“. Zvláště pro sexuální prožívání ženy je toto důležité. Prožívá věci na rovině duševní, citové. Proto k uspokojivému prožitku potřebuje víc než muž něžnost, romantiku, pozornosti a odstranění všech podstatných překážek ve vztahu.

Muž je více soustředěný na **tělesné aspekty** sex. důvěrnosti (dotyk, pohled, pocit, vyvrcholení). To je pro něj vzrušující a osvěžující. Žena je více soustředěná na **citový aspekt** („romantiku“): pocit důvěrnosti, péče manžela, obdiv, něžnost.

Kdosi vcelku výstižně vyjádřil, že sexuální prožívání muže lze popsat metaforou **plynového hořáku**. Stačí jej zapálit a hned běží „na plný plyn“. Prožívání ženy se mnohem víc podobá elektrické plotýnce: „zapneš a dlouho nic“. „Rozehřívá“ se pomalu a také pomaleji toto rozehřátí doznívá. Proto potřebuje víc času „předem“ a víc času „potom“. Je třeba se naučit navzájem poznávat a usilovat o naplnění potřeb toho druhého.

Zmíněné dva aspekty jsou jen příkladem rozdílností, s nimiž se dvojice při sexuálním sžívání musí vyrovnávat. Z toho vyplývá, že zásadní roli v tomto procesu hraje komunikace o našem prožívání sexuality a o našich potřebách. Sdělujme si, co nás těší, nespolehejme na to, že se to ten druhý dovědí. Pomozte tomu druhému to sdělit tím, že se ho na to zeptáme. Je třeba mluvit i o svých obavách a strachu.

Důležitá fakta o tělesné intimitě v manželství:

- Naše **postoje** a naše **komunikace** má největší podíl na uspokojivosti našeho tělesného soužití.
- Sexualita je **dynamická**: musíme a můžeme počítat s jejím vývojem. Tento vývoj nemusí být degenerativní: neplatí, že „na začátku je to nejlepší a po dvaceti letech nic moc“. Za normálních okolností je to naopak: na začátku jsme učni, teprve postupně můžeme dospět k větší plnosti prožitku. Je to mimo jiné proto, že ve funkčním manželství se prohlubuje vzájemné porozumění a důvěra. A také proto, že žena sexuálně dozrává později než muž (po

³⁴ Hebrejský slovní kmen *b-s-r* je základem nejen slova *basar* (= tělo), ale i *besora*, což je „dobré poselství“ (řecky *euangelion*, evangelium). (Upozorňuje na to F. Kunetka v *Liturgice*, Karm. nakladatelství, Kost. Vydří 2001, s. 180.)

³⁵ V naší kultuře (dokonce i mezi mnoha dlouholetými křesťany!) je velmi rozšířená představa, že první hřích Adama a Evy spočíval v tom, že spolu měli sex. Tato interpretace příběhu o pádu pak staví sexualitu do principiálně negativního světla jako něco, co bylo lidem zapovězeno a oni si to vzali proti Boží vůli. Je dobré vyjasnit, že nás nic v Písmu k takto bizarnímu výkladu neopravňuje a je třeba ho rozhodně odmítnout.

- 35. roce věku bývá její sexuální prožívání rozvinutější než ve dvaceti letech).
- Sex rozhodně **není** to **nejdůležitější** v manželství (ani v životě obecně): lze žít plnohodnotný život i v abstinenci.
- Sex si **nezaslouží**, abychom jej **podcenili**. Nad problémy v této oblasti manželství nelze mávnout rukou: vymstilo se to již mnohým dvojicím. Je dobré hledat pomoc.
 - Udává se, že je jen asi 20% těch, kdo mají nějaký problém, který potřebuje lékařskou pomoc. Zbytek je léčitelný citlivou a otevřenou komunikací. Zásadní je postoj: NIKOLIV „je to jeho/její problém“ nebo „je to můj problém“, ALE „je to náš problém“.
- Sexualita a spojení manželů může a má být **hluboká duchovní zkušenost**. Pronikáme do hloubky Božích záměrů s člověkem, objevujeme podivuhodné rozměry lásky a vzájemnosti, k níž jsme byli stvořeni. Novým způsobem smíme prožít radost z Božího daru manželství a vděčnost jeden za druhého. Vzájemné obohacení, potěšení a krása za normálních okolností vedou k vděčnosti Bohu. Akt spojení muže a ženy může být oslavou Všemohoucího a bohoslužbou stejně jako jiné skutky lásky.³⁶

Prakticky:

- Nezbytná je základní **poučenost** o rozdílech mezi mužskou a ženskou sexualitou, o fyziologii a anatomii.
- Mít **dostatek času** na „nesexuální“ **něžnosti**. Spěch a únava (která bývá příčinou spěchu) tělesné intimity zpravidla škodí.
 - To platí i o svatebním dni. Tzv. svatební noc (po zpravidla velmi náročném programu dne) nemusí být nejvhodnějším časem pro začátek sexuálního života novomanželů. První zkušenost je hodně podstatná a je dobré, když na ni oba manželé mohou vzpomínat rádi.
- Mít vyřešené **konflikty**. Nedopusťme jakékoliv obchodování nebo vydírání sexem: „*nebudu s tebou, dokud neopravíš záchod*“.
- **Přijmout** jeden druhého. Nesrovnávat s jinými muži/ženami. Nesoudit, ale obdivovat.
- Učme se **vnímavosti** vůči potřebám druhého a pěstujme nápaditost. Nuda je zabijákem našeho sexuálního prožívání: vyhnout se stereotypu, nudnosti.
- Včas a po důkladné vzájemné dohodě je třeba se rozhodnout, jak budeme regulovat početí. Zodpovědnost za rodičovství nesou stejnou měrou oba manželé (není to záležitost ženy, jak se dost často má za to). Kromě modliteb (a ty jsou důležité!!) máme k dispozici další **antikoncepční prostředky**:
 - aktivitu přebírá muž (prezervativ, přerušené spojení)
 - aktivitu přebírá žena zodpovědná (hormonální, IUD, pesar, plodné/neplodné dny, „přirozená metoda plánování rodičovství“)

5.5. Co s předchozími sexuálními zkušenostmi?

Smutnou realitou dneška je to, že pro mnohé jednotlivce anebo páry svatebním dnem nezačíná společný sexuální život, ale mají za sebou už určité zkušenosti. Žel, málokdy jsou to zkušenosti pozitivní. Je třeba se s nimi náležitě vyrovnat. Jde například o následující situace:

- předmanželský sexuální život snoubenců
- sexuální zkušenosti z předchozích vztahů (nebo někdy dokonce v podstatě s anonymními partnery) včetně předchozího manželství
 - zvláštní pozornost je třeba věnovat dvojici, v níž předchozí sex. zkušenosti má jen jeden

³⁶ Inspiraací může být příběh deuterokanonické knihy Tobit 8,4-9: „*Zatím rodiče odešli a zavřeli za sebou dveře. Tobit vstal z lože a řekl Sáře: „Vzhůru, sestro! Oba se musíme modlit a utéci se k Pánu, aby nám dal svou milost a ochraňoval nás.“ Ona vstala a začali se modlit, aby se jim dostalo ochrany, a on započal takto: Jsi veleben, Bože našich otců, a tvé Jméno je velebeno po všechny věky věků! Ať tě velebí nebesa a všichni tví tvorové po všechny věky! Ty jsi stvořil Adama, ty jsi stvořil jeho ženu Evu, aby byla jeho pomocnicí a oporou, a z těch dvou se zrodilo lidské pokolení. Ty jsi řekl: Člověk nemá zůstat sám, udělejme mu pomocnici jemu podobnou. A já teď nehledám rozkoš, když si беру svou sestru, ale činím to z upřímného srdce. Smiluj se laskavě nad ní i nade mnou a společně nás doved' do stáří! A ve shodě řekli: „Amen, amen!“*

ze snoubenců

- nevěra v době známosti (chodil/a jsem se svým nastávajícím, ale vyspal/a jsem se s někým jiným)
- sexuální zneužívání nebo znásilnění jednoho ze snoubenců
- pornografie, případně závislost na ní

Prakticky:

- To, co bylo hříchem, je třeba jasně jako hřích pojmenovat, vyznat a opustit. Jako nezbytná se jeví **zpověď**, tj. vyznání před druhým člověkem.
- Pokud se můj hřích týká mého nastávajícího manželského partnera, je nutno jej požádat za **odpuštění** a odpuštění od něj přijmout.
- Také v případě, že jsme se prohřešili spolu (např. jsme vstoupili do sféry tělesné intimity předčasně), je třeba, abychom hřích vyznávali Bohu **spolu** a **jeden druhému**. Tak můžeme prokletí tohoto selhání zlomit, aby nepůsobilo destruktivně v našem životě. Neodpuštěný hřích působí na manželství zhoubně.
- Vyznání hříchu předmanželského sexuálního života s sebou nese rozhodnutí pro **celibát** ve zbytku času známosti.
- Některé zkušenosti (zejm. zranění nebo závislosti) mohou být velmi komplikované a vyžadují **dlouhodobější** doprovázení a pomoc duchovního průvodce.

DISKUSNÍ OTÁZKY

- *S jakými sexuálními zkušenostmi vstupujete do manželství? Je třeba něco opustit nebo vyznat nebo od něčeho přijmout očištění?*
- *Obáváte se něčeho, pokud jde o váš sexuální život?*
- *Kam jste v této oblasti vašeho vztahu dospěli? Máte v tom pokoj nebo se domníváte, že jste zašli za hranici stanovenou Písmem?*
 - *jen letmé doteky*
 - *držení za ruce*
 - *kolem ramen*
 - *obětí*
 - *polibky*
 - *petting*
 - *sex. styk*
- *Došlo mezi vámi k nějakému nedorozumění nebo dokonce selhání v této oblasti? Jak je možné to řešit?*

⇒ MODLITBY

✍ DOMÁCÍ ÚKOLY

Některý z následujících úkolů:

1. Napište v pěti charakteristikách, jak byste chtěli, aby vaše manželství/rodina vypadala za 10/20 let (trávení volného času, děti, zaměstnání, bydlení, způsob života, váš vztah, vztah k Bohu, k církvi, hmotné zabezpečení...).

Další úkoly vybíráme ze souborů doplňujících otázek uvedených v následující lekci, a to dle individuálních potřeb dané snoubenecké dvojice.

Je předmanželský sexuální styk hříchem? Jak pohlížet na společné nocování před svatbou?³⁷

Ve SZ je manželství považováno nejen za veřejně uzavřený a uznaný právní vztah, nýbrž je také viděno jako organické životní a tělesné společenství, které má být vysoce ceněné a nezrušitelné (Gn 2,24) Starozákonní příkazy jsou od Pána Boha dány s tím úmyslem, zajistit pouze manželství jako legitimní místo sexuálního společenství. Jen tak lze porozumět těm příkazům, které směřují jak proti předmanželskému tak i proti mimomanželskému pohlavnímu styku:

- Předmanželský pohlavní styk je označován jako hanebnost a je trestný (Dt 22,13-19. 25-29)
- Když by přesto došlo k předmanželskému pohlavnímu styku, byl muž zavázán zaplatit za dívku věno a neprodleně se s ní oženit (Ex 22,15-16). I kdyby se otec dívky zdráhal dát svou dceru takovému muži za manželku, muselo být věno přesto zapláceno
- Při styku se zasnoubenou ženou hrozil páru dokonce trest smrti, protože již zasnoubení v sobě zahrnuje podle SZ pohledu závaznou věrnost. (Dt 22,23-24)
- Mimomanželská sexualita nebyla považována jen jako těžké přestoupení Desatera (Ex 20,14), nýbrž byla i právně postižitelná kamenováním (Lv 20,10 Dt 22,22) Tato tvrdá ustanovení ukazují, že na manželství bylo z hlediska práva nazíráno podobně jako na život.

Starozákonní legislativa považuje manželství jako jasný a zřetelný právní vztah, jehož provedení a trvání podléhá jednoznačným ustanovením. Předpokladem pro právně závazné manželství bylo zasnoubení a svatba.

Zasnoubení zavazovalo snoubence k uzavření manželství a bylo spojené i se věnem, které musel snoubenec zaplatit otcí své snoubenky (Gn 34,12; Ex 22,15). Věno mělo právní význam.

Svatba byla vnímána jako uvedení nevěsty do domu ženicha, kterému byla přislíbena při zasnoubení. Uvedení do domu se dalo svatebním průvodem (Mt 25,1-13). Do té doby žila nevěsta v domě svých rodičů - v žádném případě nesmělo do doby veřejného a právně závazného uzavření manželství (do uvedení do domu) dojít k tomu, že by snoubenci nocovali nebo bydleli ve společném příbytku.

Následné oslavy svatby trvaly jeden týden. Byly spojeny s veřejným žehnáním novomanželům (Gn 24,60; Rt 4,11) a s písemným prohlášením slibu věrnosti (Tobiáš 7,15n). Tak bylo manželství uzavřené před Boží tváří a mělo právní i náboženský význam (Př 2,17 Mal 2,14-16) Uzavírání manželství bylo dokonáno skrze uskutečnění (konsumaci čili tělesné spojení) manželství (Gn 29,23).

Jmenované základní postoje SZ předpokládá i forma uzavření manželství a pochopení manželství v NZ vůbec. To platí i pro všechny kultury, ve kterých se v NZ nacházejí křesťanské sbory. Odlišná pravidla nejsou v NZ jmenována. SZ zůstává v platnosti i v těchto vztazích. Ježíš sám dokonce zpřísňuje závazek manželské věrnosti (Mt 5,27-28).

Manželství a tím i společné bydlení (nocování) a sexuální společenství mají jednoznačný počátek. Ježíš to podtrhuje v Mt 19,6 vysvětlením, že dualita předmanželských vztahů v manželství již neexistuje, nýbrž se stává jednotou těla. Ježíš tím potvrzuje SZ praxi, že teprve po veřejně dokonáném uzavření manželství je dovoleno společné bydlení (nocování). Tak lze rozumět i tomu, proč v NZ neexistuje nejistota, kdy manželství začíná. Od SZ to bylo jednoznačně ustanoveno a

³⁷ Zpracováno podle materiálu Helmuta Weidemanna z FeG Gießen, přel. M. Hejzlar.

stalo se to závazné i pro Ježíšovo společenství.

Veřejně uzavřené manželství je jediné legitimní místo sexuálního spojení dvou pohlaví. Ježíš to nepotřeboval dále vysvětlovat, neboť na tomto názoru se sjednocoval jak SZ tak i tehdejší židovstvo. Na příkladě Josefa a Marie vidíme, že spolu před veřejně právním uzavřením manželství nebydlili ani nespali, protože se drželi Božích pořádků. Přesto Marie otěhotněla. Josef měl Marii naznačit, že by podle SZ předpisů měla být kamenována. Proto ji chtěl potají propustit, neboť si jako spravedlivý člověk nemohl jednoduše vzít nevěrnou (Mt 1,18-19).

Pavel hodnotí v 1K 7,2 a zejména v 1K 7,9 předmanželský a mimomanželský sexuální vztah jako smilstvo. Zná jen dvě alternativy: buď žít zdrženlivě nebo v manželství. Je ve shodě s učením Ježíše i židovstva.

Shrnutí: Ježíš přijímal SZ chápání manželství jako Boží stvořitelský řád a potvrdil je jako trvale platné zjevení pro NZ církev. Společné přenocování nebo dokonce bydlení, i když bez úmyslu společného pohlavního styku, jde proti Božím řádům SZ i NZ.

6. Kam manželství bude směřovat?

Hodnoty a cíle společného života

- *Bůh své plány nesděljuje na zakázku. Bůh své záměry odkrývá svým přátelům.*
- *Společný duchovní život manželů je jednou z kriticky důležitých oblastí života rodiny. Rozhoduje se zde o mnohém.*
- *Rodičovství je však jedinečná příležitost k osobnímu rozvoji a k obohacení tohoto světa, o nějž nám Stvořitel přikázal pečovat. Není to bonus, ale dobrý a požehnaný úkol od Hospodina. Není to luxus, ale příležitost mnoho dát i mnoho získat.*

♦ ÚVODNÍ OTÁZKY

Reflexe domácích úkolů:

1. *Napište v pěti charakteristikách, jak byste chtěli, aby vaše manželství/rodina vypadala za 10/20 let (trávení volného času, děti, zaměstnání, bydlení, způsob života, váš vztah, vztah k Bohu, k církvi, hmotné zabezpečení...).*

Další úkoly vybíráme ze souborů doplňujících otázek uvedených v této lekci, a to dle individuálních potřeb dané snoubenecké dvojice.

☀ ZÁKLADNÍ TEZE A POZNÁMKY

6.1 Kterým směrem a k jakému cíli se spolu díváme?

Základem dobrého partnerského vztahu je přátelství, což je schopnost hledět jedním směrem.

☞ *Jakým směrem se díváte, pokud jde o vaši budoucnost? Čeho byste chtěli dosáhnout? Jakou rodinou byste chtěli být?*

Nabízejí se nám různé alternativy, jak prožít manželství. Ne vždy je to volba mezi dobrým a špatným - někdy jsou to rovnocenné alternativy:

- **Konzum** nebo **služba**: buď budeme chtít co nejvíc přijmout / spotřebovat nebo co nejvíc dát.
- **Děti** nebo **kariéra** nebo **církev**: buď budeme chtít být dobrými rodiči nebo odborníky či pracovníky anebo dobrými lidmi, kteří chtějí být k dispozici Bohu a církvi.
- **Otevřená** nebo **uzavřená** rodina: buď chceme mít hodně vztahů a být lidem k dispozici anebo spíš žít pro svůj vzájemný vztah, pro naše děti, případně blízké jednotlivce.

Kritické hodnoty, s nimiž se učíme zacházet:

- **čas**
- **schopnosti**
- **peníze**

☞ *Římskokatolická liturgie obsahuje v požehnání snoubencům tato slova: „Pomoz jim, aby manželství prožívali jako křesťané a nezdráhali se přijmout zodpovědnost za svět. Dej jim otevřenost pro druhé lidi a připravenost pro jejich nouzi. Dopřej jim štěstí otcovství a mateřství a pomoz jim, aby křesťansky vychovávali svoje děti. Dopřej jim zdraví a radost ze života až do stáří, v nouzi a nemoci jim dej sílu a důvěru. Na konci života je přiveď do společenství svatých, k*

oné slavnosti bez konce, kterou jsi připravil těm, kdo tě milují.“³⁸

- Co z toho jsou pro vás osobně zvlášť důležité hodnoty?

- Vnímáte potenciální otcovství a mateřství jako důležitou hodnotu a „štěstí“?³⁹

6.2. Hledání Boží vůle a společná komunikace s Bohem

Společným posláním manželů, kteří svou vzájemnou smlouvu uzavřeli před Bohem a s ním, je žít Bohu ke cti a v oddanosti jemu.⁴⁰ Pro každé manželství to však znamená něco jiného - specifického a od Otce připraveného právě pro ně.

Již v době známosti se učíme spolu hledat Boží vůli. Nejprve v tom, zda je to opravdu tak, že nebeský Otec chce spojit naše životy. Poté v tom, kde budeme bydlet, čemu budeme ve svém společném životě dávat přednost, jak si chceme zařídit domácnost i celý život. Hledání Boží vůle vždy **předpokládá, že jsme už s Bohem něco zažili**. Jen ti, kdo investují čas a námahu do toho, aby se Bohu naučili rozumět a komunikovat s ním, mohou oprávněně očekávat, že rozpoznají, co od nich Bůh vlastně chce. Vzpomenout si na Boha jen tehdy, když potřebuji znát další směr cesty nebo pomoci v nejistotě, je špatný výchozí bod pro hledání Boží vůle. Bůh své plány **nesděluje na zakázku**. Bůh své záměry odkrývá svým přátelům. A přátelství je vždy dlouhodobý vztah prověřený časem.

☞ *Co si myslíte o následující Ježíšově definici přátelství: „Vy jste moji přátelé, činíte-li, co vám přikazuji. Už vás nenazývám otroky, protože otrok neví, co činí jeho pán. Nazval jsem vás přáteli, protože jsem vám oznámil všechno, co jsem uslyšel od svého Otce.“ (J 15,14n)? Čím se vyznačují ti, které Ježíš označuje za své přátele? Patříte k jeho přátelům?*

☞ *Jak vypadá vaše komunikace s Bohem - jednotlivě a společná? Jak spolu čtete Písmo? Jaké máte zkušenosti se společnou modlitbou? V čem jsou překážky, které musíte překonávat?*

Společný duchovní život manželů je **jednou z kriticky důležitých** oblastí života rodiny. Rozhoduje se zde o mnohém. Ježíš slíbil velmi mnoho těm, kdo se sjednocují v modlitbě: „Opět vám pravím, shodnou-li se dva z vás na zemi v prosbě o jakoukoli věc, můj nebeský Otec jim to učiní.“ (Mt 18,19) I ďábel dobře ví, jak je to důležitá věc, a proto se velmi snaží společný duchovní život narušit. Nabízí našemu rozumu spousty argumentů, proč právě do této věci neinvestovat čas a námahu: *jsme každý jiný, jsme unaveni, máme zrovna jiný program, stydíme se jeden před druhým, osobní modlitby považujeme za přínosnější, zrovna nás zlobí děti nebo přijde návštěva nebo zazvoní telefon....*

Věřím tomu, že Bůh se zvláštním způsobem přiznává **k dlouhodobým přimluvám** za určité věci. Je dobré, když se třeba roky modlíme za určité věci, o nichž víme, že teprve přijdou: za místo, kde nás Bůh chce mít; za práci - zaměstnání či úkol v církvi; za děti a důležité momenty v jejich životě, včetně vztahu s Bohem a případného jejich manželství apod. K tomuto postoji věrných a vytrvale důvěrných modliteb nás vyzývá Ježíšovo podobenství o vdově (L 18,1-8).

³⁸ Citováno dle verze pro německou jazykovou oblast, kterou uvádí F. Kunetka v *Liturgice*, Karm. nakladatelství, Kost. Vydří 2001, s. 238.

³⁹ V této souvislosti je pozoruhodná analogická modlitba za požehnání užívaná v byzantské liturgii. Všimněme si fantastické vize rodičovství (co všechno může způsobit to, že do tohoto světa přivedu děti): „Ty jsi požehnal Abrahamovi, svému služebníkov, když jsi otevřel lůno Sáry a učinil jej otcem mnohého potomstva. Ty jsi dal Izáka Rebece a požehnal jsi jeho potomstvu. Ty jsi spojil Jákoba s Ráchel a z nich vyvedl dvanáct patriarchů. Josefa jsi spojil s Asenet a jako plody potomstva jsi jim dal Efraima a Manasseho. Ty jsi se ujal Zachariáše a Alžběty a dopřál jsi jim narození Předchůdce. Z kořene Jesse jsi dal vyrůst podle těla ustavičné Panně, z ní jsi přijal tělo a ke spáse lidí jsi se narodil. „

⁴⁰ „Muž a žena mají pozvat Boha do svého svazku tím, že zasvětili svůj život věčným hodnotám a spojí se s přítomností vyšší než je jejich vlastní přítomnost tím způsobem, že poznají Boha, jenž je stvořil jako dvě polovice s jednou duší.“ (Rebe M.M. Schneerson)

6.3 Kde vzít Boží požehnání?

Jedna z hodnot, o kterou stojí za to usilovat, je Boží požehnání. Také při svatební bohoslužbě se budeme přimlouvát za požehnání pro novomanžely. Co je to požehnání? Jeden ze způsobů, jak tomu lze rozumět, je Boží **přátelství**. Slibuje-li Bůh svému lidu požehnání, neslibuje, že nepřijde nic nepříjemného, těžkého, že budeme procházet jen úspěchy a cesta se nám bude usnadňovat. Ale slibuje, že ať už přijde cokoliv, bude nám blízko, **neopustí nás**.

☞ *Jaké podmínky předpokládá následující jedinečný výrok Písma o tom, že ať přijde cokoliv, vždy to povede k dobrému: „Víme, že všechno napomáhá k dobrému těm, kdo milují Boha, kdo jsou povoláni podle jeho rozhodnutí.“ (Ř 8,28)? Splňujete tyto podmínky?⁴¹*

6.4 Rodičovství

Jednou z výsad manželství je, že se může stát prostorem, v němž se jedinečným způsobem realizuje podíl člověka na Božím stvořitelském potenciálu. Smíme být u toho, když Bůh dává nový život. Naše role není nijak zásadní: sami život dát nemůžeme, jen můžeme Bohu Stvořiteli, Bohu oživujícímu Duchu asistovat. Jsme „přidavači“ a smíme zblízka sledovat zázrak života. Je to radost. Máme za co děkovat, i když být rodičem je mimořádná odpovědnost.

Jde pravděpodobně o jeden z nejnáročnějších úkolů, které nám Bůh tady na zemi může svěřit.

- Máme vytvořit prostředí, v němž je o růst a vývoj dětí dobře postaráno nejen po stránce **hmotné** a **tělesné** (pečujeme o ně, živíme je).
- Je třeba, aby vyrůstaly v prostředí podnětném - pro **smysly** a rozum inspirujícím.
- Potřebují rozvíjet **komunikaci** a **vztah** s blízkými lidmi, s nimiž je jim dobře a bezpečně.
- Rodiče zodpovídají za to, aby svou citovou vnímavostí, otevřeností a blízkostí pomohli svým dětem rozvinout **emocionální** výbavu a integrovanou **osobnost**.
- Rodina děti uvádí do **společnosti** a pomáhá v ní nalézt dětem svou vlastní **totožnost**.
- Většinu celoživotních **hodnot** děti také získávají ze své primární rodiny a je nesmírně důležitým a zároveň náročným úkolem otevřeným sdílením těchto hodnot předat budoucí generaci to nejlepší.

Žel, dnes je rodičovství standardně chápáno spíš jako koníček pro ty, kdo nemají lepší vyžití, nebo jako bonus ke kariéře a hmotnému dostatku nebo naopak jako luxus, který si nemůže dovolit každý. Rodičovství je však jedinečná příležitost k osobnímu rozvoji a k obohacení tohoto světa, o něž nám Stvořitel přikázal pečovat. Není to bonus, ale dobrý a požehnaný úkol od Hospodina. Není to luxus, ale příležitost mnoho dát i mnoho získat.

- Gn 1,28: „A Bůh jim požehnal a řekl jim: *„Plodte a množte se a naplňte zemi.“*
- Ž 127,3-5: „*Hle, synové jsou dědictví od Hospodina, mzdou od něho plod lůna. Čím jsou šípy v ruce bohatýra, tím jsou synové zplození v mládí. Blaze muži, který jimi naplnil svůj toulec! Nebudou zahanbeni, až budou v bráně jednat s nepřáteli.“*
- Ž 128,3: „*Tvá žena bude jak plodná réva uvnitř tvého domu, tvoji synové jak olivové ratolesti kolem tvého stolu.“*
- M.M. Schneerson⁴²: „*Neměli bychom se pouštět do sporu s Bohem, který nás požehnal schopností plodit děti. S každým dítětem, které přijde na svět, nám Bůh znovu požehná, abychom měli sílu i zdroje, které nám dodají vitalitu k péči o toto dítě. .. Mít děti definuje a krystalizuje priority manželství a života obecně. Vychovávat děti je největší životní výzvou, nejhlubším a nejradostnějším cílem, v nějž muž a žena doufají, že jej mohou společně dosáhnout.“*

⁴¹ Podle Pavla jsou povoláni všichni, kdo přijali Krista. V Kristu jsme vyvoleni - to znamená, že ti, kdo řekli „ano“ k Boží nabídce v Kristu, mohou počítat s vyvolením.

⁴² Rebe Menachem Mendel Schneerson (1902-1994), po čtyři desetiletí vůdčí osobnost lubavičských Chasidů. Citováno z *Smysluplný život*, sestavil Simon Jacobson, Chabad, Praha 2008, s. 79

6.5 Kritická období života v manželství

Kritická období, jimiž rodina prochází - například:

- Období **zakládání rodiny**: Původně angažovaný mládežník je vytěsňován z aktivní služby Bohu stereotypem všedních dnů. Zpravidla se k tomu přidává nutná zvýšená péče o „věci vezdejší“ (byt, zařizování, hypotéka, dovolené...), dost často se to kombinuje s budováním (ne vždy nezbytné) kariéry.

Jaké je řešení? Zřejmě jde o to udržet rovnováhu mezi jednotlivými oblastmi života (vztah s Bohem, manželství – rodina, zaměstnání, práce v církvi). Ve všech oblastech máme sloužit Bohu. Jsou to různé projevy naší osobní bohoslužby, žádná nemá přijít zkrátka.

- Období **příchodu dětí**: Matka (především), ale často i otec se soustředí na péči o děti a do pozadí se dostává vlastní budování vztahu mezi mužem a ženou. Odchod dospělých dětí o dvacet let později může potom oba manžely zaskočit nepřipravené. Zjišťují, že to hlavní, co je spojovalo, byly děti, ale nemají nic dalšího. Spolu s krizí středního věku to může znamenat značné rozkolísání životní stability.

Jaké je řešení? Zřejmě udržet rovnováhu mezi péčí o manželství a péčí o děti, dopřát si i aktivity a chvíle jen ve dvou.

6.6 Řazení priorit

Text pro inspiraci: **Mt 22,34-40**

Následující výčet některých priorit je pochopitelně poněkud schematický a neúplný. Není pravděpodobně možné stanovit nějaká definitivní „správná pořadí“, platná vždy a pro všechny za všech okolností. Hledání toho, čemu věnovat čas, pozornost, peníze aj. je dynamickou záležitostí.

- **Oddanost Bohu.** Co je Boží vůle? Důvěřuji Bohu ve všem? Jsem ochotný se mu podřídit i ve věcech, které nebudou snadné? *„Pevné zakotvení manželů v Bohu, v důvěře a lásce k Bohu jako nejvyšší prioritě, je pro nás velkou oporou při řešení všech problémů.“*⁴³

Ilustrace: visutý most visí na jednom sloupu - všechna lana jsou napnuta přes jediný stožár. Takovým stožárem je Bůh. K němu se vztahují všechny ostatní hodnoty. Celá stavba se hroutlí, pokud se vzdáme tohoto opěrného bodu.

- **Láska k partnerovi.** První po Bohu je tvůj muž, tvoje žena. J.A. Komenský o své ženě: „...poklade po Bohu nejzácnejší“. Nikdo z lidí nesmí být přednější nebo bližší. Manžel/manželka je nejbližší bližní.
- **Výchova dětí.** Děti nám jsou svěřeny na čas do péče. Tvoří spolu s námi jednotku rodiny, neseme za ně odpovědnost. Ale od začátku to spěje k osamostatnění. Nemohou nahradit partnera a nesmí vytěsnit partnera. Manželský vztah má přednost před vztahem k dětem! V krizi jsme v nebezpečí víc se upnout k dětem, ale to je jen strkání hlavy do písku, nepřiměřené zatěžování dětí a nereálné očekávání, že naplní naše potřeby.
- **Služba druhým lidem/práce v církvi.** Souvisí se všemi ostatními předchozími prioritami. Církev je duchovní domov. Tam nabíráme síly, tam se učíme dělat něco pro druhé, tam obnovujeme orientaci a získáváme inspiraci. Ve spolupráci s ostatními křesťany se učíme pracovat pro druhé lidi. Otevřená rodina, nesobecké manželství.

43 *Manželská setkání*, lekce 2

- **Zdraví.** Podle svého svědomí a možností máme pečovat o své tělo, není to jen nějaké břemeno.
- **Zaměstnání, povolání.** Svědomitá práce, uplatnění obdarování. „Ne vždy platí: lepší místo = více peněz = šťastnější manželé.“
- **Koníčky, zájmy.**

DISKUSNÍ OTÁZKY

Obecné:

- *Co od manželství očekáváte?*
- *Kterých tří důležitých věcí se kvůli vstupu do manželství budete muset vzdát? Je vám to líto? Stojí to za to?*
- *Máte nějakou obavu, pokud se týká vstupu do manželství a budoucnosti?*
- *Víte o nějakém zdravotním či psychologickém problému, který by mohl mít na vaše manželství vliv?*
- *Jaká jsou vaše povolání (obdarování)? Doplnují se? Jak je plánujete společně používat?*
- *Vnímáte nějaké specifické Boží povolání pro vaše manželství?*
- *Jak se shodují vaše dosavadní individuální životní cíle? Doplnují se nějak?*

Bydlení:

- *Kde máte v plánu bydlet? Jste s tímto rozhodnutím oba srozuměni?*
- *Kolik osobního prostoru a času každý z vás potřebuje?*

Obživa a finance:

- *Jakou práci každý z vás plánuje? Jak si představujete, že se budete živit příštích několik let? Kdo bude zabezpečovat rodinu?*
- *Jak plánujete nakládat se svými osobními financemi, např. platit účty, vést účetnictví, investovat, používat kreditní karty, užívat účet? Jste oba spokojeni s takovým uspořádáním?*
- *Kolik peněz dovolíte jeden druhému utratit bez společné porady?*
- *Existují rozdíly ve způsobu, jak zacházíte s penězi? Kdybyste oba dostali po sto tisících korunách, jak by s nimi každý z vás naložil?*
- *Co si myslíte o půjčkách a hypotékách? Co si myslíte o půjčování peněz od rodičů?*
- *„Člověk je dítětem tak dlouho, dokud je finančně závislý na rodičích.“ Co si o tom myslíte?*
- *Co bude vašim prvním velkým výdajem po svatbě?*
- *Co si myslíte o dávání desátků?*

Vztahy s širší rodinou:

- *Jak budou vaši rodiče a jiní blízcí příbuzní vnímat a respektovat vše odloučení?*
- *Je něco, čeho se od svého budoucího tchána, tchýně, švagrů, sourozenců obáváte?*
- *Máte tradice a zvyky, které byste rádi přenesli do své nové rodiny?*

Rodičovství:

- *Co si myslíte o rodičovství? Shodli jste se na počtu dětí, které byste chtěli mít, a na tom, kdy byste chtěli založit rodinu?*
- *Diskutovali jste o svých představách, jak kázat a vzdělávat své děti?*
- *Co myslíte, jaký bude váš partner jako rodič?*
- *Jak byste řešili situaci, kdyby se ukázalo, že nebudete moci mít vlastní děti? Co si myslíte o náhradní rodičovské péči (adopce, osvojení)? Co si myslíte o umělém oplodnění?*

Svatební bohoslužba:

- *Podle latinské římskokatolické tradice si v okamžik slibu novomanželé jako služebníci Kristovy milosti navzájem udělují svátost manželství. Tomu musí předcházet svátost pokání či smíření (zpověď). Myslíte, že jsou ve vašem životě věci, které by bylo dobré před uzavřením manželství vyjasnit, vyznat, přijmout jistotu smíření?*

MODLITBY

DOMÁCÍ ÚKOLY

Naplánovat setkání po svatbě (např. po 3 -6 měsících).

EXKURZ

Příprava svatební bohoslužby.

Návrh liturgie svatební bohoslužby.

AGENDA SVATEBNÍ BOHOSLUŽBY.

Archa, sj

verze2

HUDBA

OZNÁMENÍ (M)

- *v sále jsou už všichni svatební hosté kromě snoubenců, nejbližších příbuzných a svědků*

Vážení přítomní,
všechny Vás srdečně vítám ke svatební bohoslužbě

- slečny
- a pana

Za malou chvíli zde v sále přivítáme snoubence s jejich rodinou a svědky.
Při jejich vstupu do sálu prosím, abyste všichni povstali.

- *krátká pauza*

SVATEBNÍ POCHOD

- *hudba*
- *do sálu vstupují páry:*
- *ženich v doprovodu maminky*
- *svědci a ostatní svatebčané*
- *s odstupem nevěsta v doprovodu tatínka*

PŘIVÍTÁNÍ A PŘEDSTAVENÍ (M)

Vážení snoubenci, dovoluji, abych Vás a všechny Vaše svatební hosty přivítala jménem
ARCHY - Sboru Církve bratrské v Pardubicích.
Současně mi dovoluji, abych Vás představila všem přítomným:

- ženich pan
 - nevěsta slečna
- Jako svědkové jsou přítomni
- pan(í)
 - pan(í)/slečna
- Oddávajícím je kazatel Církve bratrské pan .
Prosím všechny svatební hosty, aby se posadili.

BOHOSLUŽBA (sj)

přivítání
čtení z Písma
modlitba
píseň
promluva

PŘÍPRAVA K UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ (M)

Vážený snoubenci a hosté, podle zákonů České republiky přistupujeme nyní k uzavření manželství a slavnostnímu manželskému slibu.
Prosím snoubence a svědky, aby povstali.
Vážený pane oddávající, snoubenci prohlašují,

- že se rozhodli spolu vstoupit do manželství,
- že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství,
- že oba znají vzájemně svůj zdravotní stav,
- a že zvážili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění jejich rodiny po uzavření manželství.

Dohodli se, že budou užívat společné příjmení ...

PROHLÁŠENÍ A SLIB (sj)

Děkuji.
Ptám se nyní Tebe, ...,
jestli vstupuješ dobrovolně a při plném vědomí závaznosti z tohoto právního aktu plynoucí do manželské smlouvy se zde přítomnou slečnou ...?

• odpověď ženicha

Ptám se také Tebe, ...,
jestli vstupuješ dobrovolně a při plném vědomí závaznosti z tohoto aktu plynoucí do manželské smlouvy se zde přítomným panem ... ?

• odpověď nevěsty

Protože vyznáváte svou víru v Ježíše Krista jako svého Zachránce a Pána, a rozhodli jste se uzavřít manželství nejen před námi jako pozemskými svědky, ale i před Bohem, chceme si připomenout jeho záměr s manželstvím.

V evangeliu čteme tato Ježíšova slova: „*Proto opustí muž otce i matku a připojí se ke své manželce a budou ti dva jedno tělo; takže již nejsou dva, ale jeden. A proto co Bůh spojil, člověk nerozlučuje.*“ (Mt 19,5n)

A apoštol k tomu dodává: „*A tak i každý z vás bez výjimky ať miluje svou ženu jako sebe*

sama a žena ať má před mužem úctu.“ (Ef 5,33)

Boží slovo tedy žádá, abychom naše sliby plnili a manželství zachovávali v lásce, věrnosti a nerozlučitelnosti. Vyzývám Vás proto, abyste žili v bázni před Bohem, učili se milovat jeden druhého a dávali prostor Božímu Duchu, aby ve Vašem společném životě tvořil nové věci. Dříve než vyslovíte svůj manželský slib, budeme se modlit.

Prosím o modlitbu ženicha, nevěstu a

Prosím, abychom všichni povstali.

• *modlitby*

Vybízím Vás nyní, abyste si před Bohem a těmito svědky dali slib nezrušitelné lásky a věrnosti.

Podejte si navzájem ruce.

Milý ... ,

zvolil sis , aby byla Tvou manželkou.

Slibuješ, že ji budeš milovat, vážit si jí, důvěřovat jí a že chceš být jejím ochráncem.

Spojuješ svůj život s jejím životem a chceš jí být věrným manželem po všechen čas, který Vám Pán Bůh spolu dopřeje.

Je-li tomu tak, s důvěrou v Boží pomoc odpověz slovy: s pomocí Boží slibuji!

• *slib ženicha*

Milá ... ,

zvolila sis... , aby byl Tvým manželem.

Slibuješ, že ho budeš milovat, vážit si ho, pomáhat a důvěřovat mu jako svému nejbližšímu pozemskému příteli.

Spojuješ svůj život s jeho životem a chceš mu být věrnou manželkou po všechen čas, který Vám Pán Bůh spolu dopřeje.

Je-li tomu tak, s důvěrou v Boží pomoc odpověz slovy: s pomocí Boží slibuji!

• *slib nevěsty*

Protože jste svým prohlášením doborovně a jasně projevili vůli vstoupit do manželství a před Bohem a přítomnými svědky jste si slíbili manželskou věrnost a lásku, prohlašuji jako služebník Kristovy církve Vaše manželství za právoplatně uzavřené a Vaši smlouvu podle Božího řádu za nerozlučitelný manželský svazek. Boží pokoj buď s Vámi!

POŽEHNÁNÍ (sj)

Přijměte požehnání!

• *novomanželé si kleknou*

• *modlitba se vzkládáním rukou*

Ať Hospodin Vám žehná a chrání Vás,

ať Hospodin rozjasní nad Vámi svou tvář a je Vám milostiv,

ať Hospodin obrátí k Vám svou tvář a obdaří Vás pokojem.

Milost našeho Pána Ježíše Krista, Boží láska a přítomnost Ducha svatého buď s vámi.

Amen.

• *novomanželé povstanou*

PRSTENY, POLIBEK, PODPISY (M)

Prosím, abyste si na znamení právě uzavřeného manželství nyní vyměnili prsteny a dali si první manželský polibek.

- *matrikářka přinese připravené prsteny*
- *matrikářka dohlíží na polibek :-))*

Prosím nyní Vás i Vaše svědky o podpis úředního dokumentu.

- *mezitím hudba*
- *matrikářka dohlíží na podpisy: ženich, nevěsta, svědci, oddávající*
- *všichni se posadí*

ZÁVĚR

píseň
oznámení

BLAHOPŘÁNÍ